

ČÍMĚŘSKO

informační list obce Číměř s osadami

říjen 2023

V posledním čísle zpravodaje jsem slovo starosty věnoval našim plánům pro letošní rok a byla z toho skoro celá úvodní strana. K tomuto číslu zpravodaje vám doporučuji vzít si to minulé a podle obecního kaleidoskopu můžete odškrtnout, co už máme hotovo nebo co je rozjeté. A je to pěkný maraton. Na každou investiční akci se vážou další a další práce. Každou akci je třeba pojmut celostně a myslet na věci kolem. Když například Jihočeský kraj opravuje silnici na hlavním průtahu Číměří, tak by bylo chybou spolu s touto akcí nevybudovat komunikaci pro bezpečnější pohyb chodců ze směru od Nové Bystřice. A podobně je to se všemi akcemi, a to i s těmi, které probíhají v naší režii. Touto cestou bych chtěl za pomoc poděkovat všem zastupitelům obce, našim zaměstnancům a zejména svému místostarostovi Jardovi Janatovi a Da-

vidu Haškovi, kteří se v posledních týdnech věnují práci pro obec nad rámec svých funkcí a pomáhají nám právě s těmi tisíci neviditelnými pracemi kolem. Dále pak patří díky našemu panu hajnému Ing. Janu Špulákoví, který si vzal pod svou kuratelou dohled nad rekonstrukcí kostela v Číměři. Poděkování patří také všem organizátorům kulturních akcí v Číměři, kteří se spolu s našimi zaměstnanci podílejí na přípravě a pořádání kulturních a společenských akcí. Tohle je jedna z oblastí, která mi dělá ohromnou radost. Je velmi příjemné slyšet od úplně cizích lidí, že Číměřsko žije, a že jsme dokonce zdrojem inspirace i pro jiné obce.

V této souvislosti bych vás rád pozval na 2. ročník Číměřského gulášfestu, který se bude konat v sobotu 7. října 2023 opět na velkém parkovišti. Tento den se také v číměřském kostele

le bude konat mše svatá od 15 hodin. Po loňském obrovském úspěchu jsme opět pozvali Jihočeské trubače, kteří nám 4. listopadu 2023 zahrají v kostele sv. Jiljí Svatohuberstkou mši B dur. Na začátek prosince připravujeme Adventní koncert pěveckého souboru Jakoubek z Jindřichova Hradce a zcela jistě uspořádáme tradiční Vánoční koncert žáků Základní umělecké školy z Jindřichova Hradce. Poutní mše svatá se uskuteční 21. října v kapli sv. Terezie ve Lhotě.

Závěrem bych vám chtěl všem popřát krásné babí léto a budu se těšit na to, že se zase setkáme při některých akcích v obci.

Radek Kněžínek
starosta obce

Oprava kostela sv. Jiljí v Číměři

Do plné krásy se z lešení vyklubal kostel sv. Jiljí v Číměři. Kostel v majetku obce se v letošním roce dočká nejen rekonstrukce fasády. Do klenutého vstupu do hlavní lodi kostela ukoval pan Vladimír Krninský krásné mřížce, které umožní nejen bezpečné větrání objektu, ale také umožní vstup návštěvníků i mimo bohoslužby. Pan Krninský využil postaveného lešení a postaral se o nátěr ciferníků věžních hodin. Na řadě je ještě očištění kamen-

ných prvků a soklu. Když už jsme dělali fasádu, tak jsme to vzali z gruntu. Dobrovolní hasiči z Číměře a zaměstnanci obce očistili střechu kostela od mechu a ošetřili ji ochranným nástřikem. Velký dík patří také profesionálním hasičům z Jindřichova Hradce, kteří nám v rámci nadstandardní spolupráce poskytli plošinu, která nás byla schopná vynést tak vysoko. Došlo také na opravu klenbových prvků budovy a na výměnu některých poškozených tašek. Na věži byla opravena žaluziová okna. Do budoucna chceme opravit i dveře a zbylá okna a ta, co opravit již nepůjdou, tak vyměníme za nová. U všech prací úzce spolupracujeme s památkáři, neboť je kostel památkově chráněn. Ale ani uvnitř budovy nezahálíme. Pustili jsme se do boje s červotočem a tzv. plynováním jsme mu zařídili první kolo souboje. V současné době finišuje generální oprava varhan.

-RK-

Obecní kaleidoskop

Dětský den v Číměři

V posledních letech si doma i v okolí vydobyl dobré jméno číměřský dětský den. Odpoledne plné různých soutěží, z nichž některé byly velmi nápadité, přilákalo spoustu dětí. A i když nebylo úplně teplo, děti se do hasičské pěny vrhly tradičně s velkou vervou. Číměřský lahvomat se pak asi stane legendou. Děkujeme všem pořadatelům za skvěle nachystané odpoledne, které sklídilo velmi pozitivní ohlasy.

Loučení se školáky

Tradiční loučení se školáčky se uskutečnilo na konci školního roku v číměřské mateřské školce. Děti si pro rodiče připravily krásný program. Budoucí školáčci byli ošerpováni a na školáčky také dřevěným mečem paní ředitelky pasováni. O prázdninách pak děti ve školce vystřídali řemeslníci, aby vyměnili kompletně podlahy v obou velkých pobytových místnostech pro děti a následně je také nově vymalovali. Poděkování patří Mílovi Málkovi za obložení zárubní a podpěrných sloupů v šibeničním termínu.

Vítání léta v Sedle

Letos se netradičně konal dětský den v Sedle až třetí víkend v červnu a nesl název Vítání léta s řemesly. Děti měly možnost humornou formou vyzkoušet si mnohá řemesla. Největší radost dětem a některým rodičům udělali dobrovolní hasiči velkou hromadou pěny.

Koncert Podhoranky

Velkou neznámou pro organizátory bylo pořádání koncertu dechové hudby. Tentokrát jsme si pozvali Jihočeskou Podhoranku v plné sestavě, aby nám zahrála ve sportovním areálu při venkovní zábavě. Dle kladných ohlasů diváků usuzujeme, že se akce povedla a že se příští rok pokusíme o něco podobného. Velký úspěch tentokrát zaznamenal stánek s občerstvením pod odborným vedením místostarosty Jardy Janaty. Technického zabezpečení a výčepu se výborně ujali naši dobrovolní hasiči.

Další rybník se dočkal revitalizace

Ochrana přírody, tvorba krajiny, kterou jsme nádhernou zdělili po našich předcích, patří mezi důležité úkoly a zároveň výzvy pro naši obec. Za posledních pět let se nám podařilo odbahnit tři rybníky v majetku obce o celkové rozloze cca dva hektary. Další dva rybníky o celkové rozloze 1,5 hektaru jsme zcela obnovili a další dva rybníky o celkové rozloze 0,75 hektaru jsme vybudovali úplně nové. K tomu si můžeme připočíst jednu malou retenční nádrž v obecním lese a vyjde nám náš prozatímní výsledek zadržování vody v krajině. Posledním počinem byla obnova čtvrthektarového Chmeláku v Sedle (na snímku). Součástí rybníka je tůň nezávislá na nátoku rybníka, která poskytne nerušené útočiště obojživelníkům. Spolu s obnovou rybníka došlo i ke zpevnění cesty vedoucí přes hráz směrem ke statku, čímž vznikla další pěkná možnost pro vycházky.

Narozeniny

V červenci oslavila krásných 90 let paní Květoslava Ždichynová z Nové Vsi. Bylo to opět moc hezké posezení a popovídání.

Posezení u Soudku

Za pomoci místních řemeslníků jsme vybudovali nové posezení na hrázi rybníka Soudek u Číměře, který se přes léto stal oblíbeným koupalištěm nejen místních.

Cesty

V posledních letech jsou po kůrovcové kalamitě obecní lesy v příjemných plusových číslech, a proto se snažíme jejich část do lesa zase vrátit. I v letošním roce se věnujeme zlepšování kvality lesních a přístupových cest. V letošním roce jsme takto vylepšili více než 6 kilometrů cest. Jedná se o cesty v lesním komplexu pod Bídou, mezi Číměří, Sedlem a Bílou, dále lesní cestu mezi Potočnou a Dobrou Vodou, cestu v Bílé za farmou, ve Lhotě a cestu k Soudku a Džbánu v Číměří.

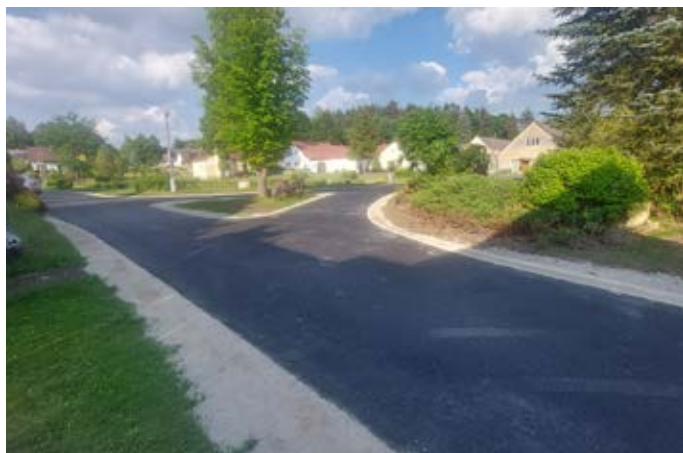
Narozeniny

V září oslavila své 98. narozeniny nejstarší obyvatelka Číměřska paní Ludmila Králíková, která se těší dobrému zdraví a provází ji stále dobrá nálada. A její recept na dlouhý věk? Začíná každý den malou slivovičkou.

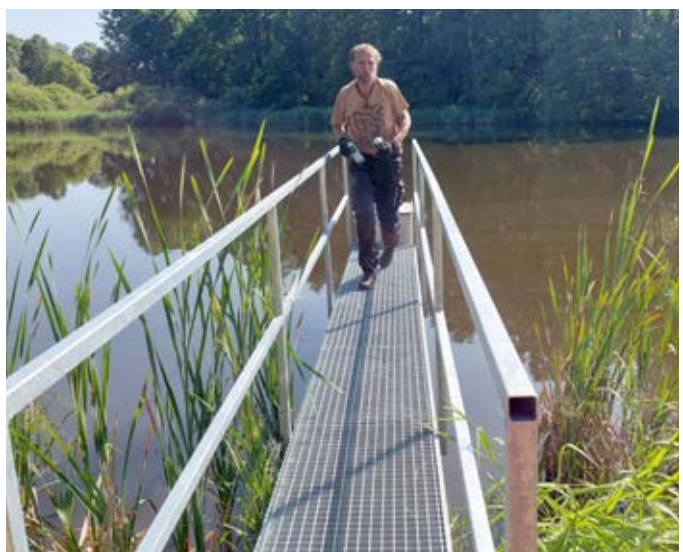
Komunikace v Bílé

Občané Bílé se dočkali nové komunikace na návsi. Polovina nákladů byla hrazena z dotace Jihočeského kraje z Programu rozvoje venkova.

Zábradlí v Potočné

Na rybníku v potočenských zatáčkách jsme vyměnili již nebezpečné dřevěné lávky u výpusti na kbelu za nové kovové a pozinkované.

Fotovoltaika v Sedle

Fotovoltaickou elektrárnu o výkonu 10 kW jsme vybudovali na objektu čistírny odpadních vod v Sedle. Od investice si slibujeme snížení nákladů na energie. Nespotřebované přebytky dodáváme do sítě. Veškeré přípravné práce, jako je zádlažba, přesunutí plotu a zabetonování nosníků, zajistili za městnanci obce.

Setkání důchodců

Již tradiční setkání důchodců se uskutečnilo druhý červnový pátek na sále lhotské klubovny. Po loňském úspěchu jsme si opět pozvali muzikanty z Jihočeské Podhoranky. O krásný úvod se nám postaraly se svým programem děti z naší mateřské školky a děvčata z Aerobic Teamu Lena z Jindřichova Hradce. Zpívalo se a tančilo do pozdních nočních hodin. O skvělé atmosféře svědčí, že se ani muzikantům nechtělo domů a přidávali další a další písničky. Poděkování patří zaměstnancům obce a manželům Hrdinkovým za přípravu akce a organizaci.

Poděkování

Obecnímu úřadu v Číměři, jménem svým a určitě jménem ostatních důchodců, kteří se zúčastnili setkání důchodců ve Lhotě dne 9.6.2023. Byl to velmi příjemný večer, který nám zpříjemnily svým vystoupením děti z MŠ v Číměři se svými učiteli, děvčata s aerobikem (Viktorka a Eliška Šalandovy a Nelinka Sliacká), k poslechu a tanci nám zahrála skvělá kapela Podhoranka. Vzornou obsluhu a pohoštění zajišťovalo vedení úřadu a manželé Hrdinkovi, kterým též za vše děkujeme.

Milada Mikulajová, Lhota 16

Číměřští dragoni opět bodují

Ani v letošním roce číměřští dragoni nezahlájejí a sbírají body v Národním poháru dračích lodí 2023 a v Grand prix 2023. Na červnovém festivalu dračích lodí v Českých Budějovicích Draci mezi mosty na soutoku Malše a Vltavy obsadila číměřská posádka ve sprin-

tu na 200 metrů v kategorii sport MIX krásné 5. místo. V polovině července se číměřští zúčastnili tradičních závodů na rybníce Vajgar v Jindřichově Hradci. O pohár Vajgarská saň se sice rvali ze všech sil, ale nešťastný los drah jim zhatil solidní umístění ve sprintu a obsadili 9. místo. Chuť si však spravili při

svém premiérovém startu na vytrvalostní trati 1 km, kde obsadili krásné 5. místo. Na čtvrtou příčku jim přitom chyběla pouhá vteřina a od medaile je dělilo vteřin šest. V současné době posádka trénuje pravidelně dvakrát týdně na rybníce Vajgar.

Bohoslužby

Přes léto se v Číměři z důvodu rekonstrukce kostela nekonaly pravidelné bohoslužby. Věřící ale měli možnost navštívit pouťovou bohoslužbu v kapli sv. Anny v Sedle a zřejmě po desítkách let obnovenou pouťovou bohoslužbu v kapli sv. Vavřince v Bílé. Snímek je z červencové venkovní mše, která se konala u kapličky v obecních lesích mezi Dobrou Vodou a Potočnou.

Hřiště

Nového hrazení a nových sítí se dočkalo betonové hřiště ve sportovním areálu v Číměři. Novinkou jsou dvoukřídlá vrata, která umožní pohodlnější pořádání venkovních kulturních akcí. Kolem kurtu je nyní dřevěné bednění a zpevněna byla také stěna mezi oběma kurty.

Turnaj Sedelské vápno

O svatoannenské pouti se v Sedle konal tradiční turnaj ve futsale. Turnaj se odehrál na velmi těžkém terénu, neboť se na kvalitě plochy negativně projevovalo dlouhotrvající sucho. Přesto se hrál velmi pěkný, bojovný a také kvalitní futsal, ke kterému přispěly všechny zúčastněné týmy. Všechny zápasy se nesly v gentlemanském duchu i díky přesnému arbitrovi Miroslavu Nápravovi, který perfektně odřídl celý turnaj. Celkem se do klání zapojilo 6 družstev, která se vzájemně střetla ve skupinách po třech, aby se pak mezi sebou utkala o konečné umístění. Turnaj v pohodové atmosféře dospěl až do celkem očekávaného finále, které bylo reprízou toho loňského. Po roce znovu sehrály derby domácí Kelta Sedlo se Sokolem Číměř. A číměřským se povedla odvetta za loňskou finálovou porážku dokonale. Dvěma výstavními trefami pěkně

Dětské hvězdy turnaje

finále rozhodli. Sedelští sice také vstřelili soupeři gól, ale to bylo vše. Na zvrát neměli dostatek sil, neboť celý fyzicky náročný turnaj odehráli pouze s pěti hráči. A co si budeme povídat, roky přibývají.

Velmi povedený turnaj o přestávce zpestřilo tradiční utkání fotbalového potěru, které pobavilo početnou diváckou kulisu.

Konečné pořadí:

1. Sokol Číměř
2. FC Kelta Sedlo
3. Řízná rázná Nová Bystřice
4. Čtvrťáci Nová Bystřice
5. FC Hradiště
6. Rapid Lásenice

Nejlepší hráč: Václav Čihák ml. – FC Hradiště

Střelec: Jiří Havel – FC Kelta Sedlo

Překvapení ročníku: Beátka Tkalců – talentovaná mladičká hráčka novobystřických Čtvrťáků

Nejlepší gólman: Lukáš Kodým – FC Kelta Sedlo

Velký dík patří všem pořadatelům za přípravu turnaje. Pořadatelé by zase rádi touto cestou poděkovali sponzorům turnaje: Aleši Benkovskému, obci Číměř za zapůjčení stanů a pивních setů, Sedelské hospodě za zapůjčení

chlazení, Mírovi Nedvědovi za zapůjčení udírný a Zdeňkovi Kněžínkovi za návrh a výrobu diplomů.

Radek Kněžínek

Sokol Číměř

Kelta Sedlo

Fichtl Trophy 2023

Druhá červnová sobota patřila v Sedle řvoucím motorům malého výkonu. Konal se zde již 19. ročník Fichtl Trophy – Memoriálu Pepy Lukše, branného závodu malých motocyklů o obsahu do 50 ccm. Sedmnáct závodníků vytáhlo své klenoty ze stodol a dílen a rozchodili je právě pro tento den. Závodníci v časových intervalech vyjeli na sedmikilometrovou trať vedoucí nejen běžným provozem, ale i polními cestami. Během závodu absolvovali jízdu zručnosti, vyplnili si test z pravidel silničního provozu, házeli granátem na cíl, stříleli ze vzduchovky. Poslední, nejtěžší úkol je čekal po příjezdu do cíle. Starter zastavil čas až v momentě, když závodník vypil nechlazené lahvové pivo nebo Birrela dle vlastního výběru. Tato disciplína některým závodníkům činila těžko překonatelné problémy a připra-

vila je o pěkné umístění. První místo tentokrát vybojoval Jan Kandl těsně pronásledovaný mladou krví, Pavlem Vašků na druhém místě a na třetím místě Štěpánem Šetkou. Mezi ženami zvítězila Tereza Soukupová, která obsadila celkově 11. místo. Na snímku předává ceny vítězi Josef Lukš ml. se starostou Radkem Kněžínkem.

Radek Kněžínek

Memoriál Jaroslava Mašky

Třetí červencovou sobotu se v číměřském sportovním areálu uskutečnil již tradiční turnaj ve fotbale, 17. ročník Memoriálu Jaroslava Mašky, za účasti čtyř týmů. Za příjemného slunečného počasí se na hezky připraveném trávníku postupně utkali v prvním semifinále domácí Sokol Číměř proti Rapidu Lásenice a ve druhém semifinále TJ Sokol Jarošov nad Nežárkou proti TJ Kunžak.

První zápas sehráli domácí Sokol Číměř v lokálním derby s Rapidem Lásenice. Číměřský Sokol si před početnou diváckou kulisou dokráčel k jednoznačnému vítězství v poměru 5:1. Za domácí se postupně trefili Lubomír Králíček, František Náprava, Radim Pánek ml., Adam Šašek a Jakub Janoušek. Za hosty skóroval pouze Richard Jon.

Že číměřští chovají své legendy v úctě, se ukázalo hned po prvním zápase. Milou vsuvkou se stalo slavnostní předání dresu TJ Sokol Číměř pro dlouholetého člena a hráče Číměře pana Václava Čiháka st. (Čingiho), který oslavil krásné sedmdesáté narozeniny. Dres za tým předali zástupce kapitána

Lubomír Králíček a jeho vnuk Václav Čihák nejml. (viz foto).

V druhém semifinále se utkali nováčci turnaje, TJ Sokol Jarošov nad Nežárkou a TJ Kunžak. V poklidném tempu si pro pohodlné vítězství 6:0 došel mladý a jistě ambiciózní tým Jarošova. Mezi střelce se zapsali 3x Patrik Bednář, Filip Hryzák, Tomáš Grün a Rostislav Chalupa.

O plánované přestávce před zápasem o třetí místo došlo ke slosování tomboly, ze které si přítomní odnesli 45 hodnotných cen.

V zápase o třetí místo se mezi sebou utkali poražení TJ Rapid Lásenice a TJ Kunžak. Zápas chvíli vypadal jednoznačně, když se Kunžak ujal rychlého vedení 3:0, ale Lásenice dvěma rychlými góly dokázala zápas zdramatizovat. Nakonec ale Kunžak své vedení uhájil a dokráčel si pro vítězství 5:2. Za Kunžak se trefili Yurii Sulimenko, Pavel Hynek, Filip Koranda a 2x Daniel Bula.

Samotné finále slibovalo pěknou podívanou, protože jak domácí Číměř, tak Jarošov nad Nežárkou zvládli svá semifinále s velkou lehkostí a grácií. Namlsaná domácí divácká kulisa hnala ve finále domácí za vítězstvím. Již od samého začátku bylo vidět, kdo bude držet taktovku utkání a kdo bude asi doma pánem. Domácí Číměř si suverénním výkonem po brankách Radima Pánka ml., Adama Šaška, Jakuba Janouška, Ondřeje Nováčka a Jiřího Havla dokráčela k vítězství 5:1. Za hosty jedním gólem kontroval v závěru pouze Tomáš Kučera. Vítězem 17. ročníku Memoriálu Jaroslava Mašky se tedy stali domácí TJ Sokol Číměř.

Turnaj s přehledem řídila čtveřice rozhodčích Jan Hanzal, Jiří Štátný, Jiří Novák a Miroslav Brož. Nutno podotknout, že rozhodčím práci usnadnili samotní hráči všech týmů, neboť se celý turnaj nesl v přátelské atmosféře a všichni si přijeli zahrát především fotbal. To se promítlo do spousty krásných fotbalových momentů. Turnaj byl krásnou oslavou fotbalu a dalším důkazem toho, že fotbal v Číměři prostě baví.

Závěrečný ceremoniál provázela příjemná atmosféra, kdy ceny předávali starosta obce Radek Kněžínek, Václav Roh jakožto zástupce firmy RM-BAU, sponzora místního fotbalu, a domácí předseda František Adamec ml. Své ocenění si převzali zástupci všech týmů a ti nejlepší také individuální ceny.

Nejlepší hráč turnaje: Jakub Janoušek (TJ Sokol Číměř)

Nejlepší střelec turnaje: Patrik Bednář (TJ Sokol Jarošov nad Nežárkou, 3 góly)

Nejlepší brankář turnaje: Jan Boček (Rapid Lásenice)

Konečné pořadí:

1. místo TJ Sokol Číměř
2. místo TJ Sokol Jarošov nad Nežárkou
3. místo TJ Kunžak
4. místo Rapid Lásenice

Během celého turnaje byl pro děti připraven velký skákací hrad, výborné občerstvení a spousta nápojů. Turnajem jako hlasatel provázela Jaroslav Běhoun. Na závěr dne se o zábavu postarala kapela Vrbovci Band, která k poslechu a tanci hrála až do pozdních nočních hodin.

Luboš Králíček

Jak to bylo na sedelské hlásce

Vyprávění Pepíka Zaccala zaznamenala Kristýna Hrdinková

Narukoval jsem 1. srpna v osmašedesátém do Třeboně, tam jsem udělal přijímač a pak jsem šel do Dobšic na PŠku. Po šesti měsících jsem přebral jako velitel hlásku Sedlo a tady jsem sloužil skoro rok. Po roce jsem odešel na Stálkov, také na velitele hlásky a potom jsem byl přeložen do Libořez na velitele hlásky. Pak začala normalizace, průsery, manšaft mi neprošel politicky, tak jsem byl suspendován na normálního vojína a sloužil jsem potom na Klikově, na hlásce u Kaplic, na Kramolíně a nakonec jsem poslední měsíc nasluhoval basu v Pohorské Nové Vsi na Šumavě. To bylo v září v sedmdesátém roce.

Sedlo bylo identifikační číslo 281. Bylo nás tam pět. Dva sloužili, jeden byl jako pozorovatel na věži a druhý byl telefonista-radista. Ten z věže mu telefonoval k nám na hlásku, co se dělo, a ten telefonista to předával dál do Třeboně. Ti druzí dva měli zaměstnání. Muselo se uklidit na hlásce, nasekat dřevo, uvařit, dojít pro vodu ke studánce. Pátý jsem byl já, dohlížel jsem na chod hlásky, na tzv. bojovou činnost. Měl jsem velitelskou funkci. Ale většinou jsme tam byli čtyři. Když se stalo, že nás tam bylo pět, tak jsem dával do pořádku papíry, stravu, průběžnou inventarizaci nábojů, střeliva a tak. Také jsme měli samostudium a výcvik. Vozili nám na nastudování nové typy letadel.

Museli jsme rozeznávat letadla podle tvaru křídel a podle výškovky. Když byl nějaký přelet, tak ses podíval dalekohledem, co to je. Třeba z Rakouska se sem zatoulala Cessna, a tak se to hned předávalo na sál Třeboně. Tam to zhodnotili, vystartoval MiG-21 z Budějovic a vyhnal Cessnu zpátky do Rakouska. Hlavně jsme tedy střežili vzdušný prostor. Byla tam vysílací stanice, ta byla záložní, ale většinou normálně fungoval telefon. Měli jsme přednostní linku. Poštáči to museli, i kdyby Pán Bůh ví co, přerušit a nechat to nám. V Třeboni to vyhodnotili a třeba už to chytil radar v Lomnici. My jsme byli jen taková doplňková hláska.

Jak často k tomu docházelo?

Byly třeba plánované lety Vídeň-Praha, Praha-Vídeň, to byla dopravní letadla. Neplánované lety, narušení hranic, byly většinou z Rakouska. Často se to nestávalo. Jednou to byla Cessna a jednou vrtulník Alouette. Byl to soukromý vrtulník, poskakoval tady mezi Peršlákem a Novou Vsí a pak zmizel. Když na něj vyletěl MiG z Budějovic, už ho nenašel, už se schoval do Rakouska. Oni ten režim tady tak trochu dráždili, ale že by chtěli po někom střílet, to ne. Nebo se zatoulali, to se mohlo také stát.

Na fotkách to vypadá vesele, ale když nám něco uletělo, tak šup a už jsem byl na 7 dní v kriminále. Třeba to neuletělo ani mě, ale tomu pozorovateli, nebo ho

ani neviděl, ale zkrátka to vyhodnotili tak, že jsme ho mohli vidět a nedali jsme signál „vozduch“. Pak přišlo z Budějovic praporní hlášení, že 281 uletěl cíl. Proto jsem nachytal celkem 28 dní basy. Ale nikdy ne za sebe. Za bojovou službu a za politickou činnost. Že jsem nespolehlivě připravil mužstvo na normalizaci, na novou politickou situaci. Za to jsem taky dostal 7 dní, od poručíka Ningra, politruka. To byl ďábel, který měl na mě spadeno. Všechno jsem pak nasloužil v Pohorské Nové Vsi.

Byla to takzvaná vidová hláska. V noci se nesloužilo na věži, ale v tzv. okopu pod věží. Tam se sedělo, byl tam telefon, kurzovní stolek a poslouchalo se. Pozorovalo se za dne, v noci se orientovalo podle sluchu. Třeba byl slyšet hukot proudových motorů, tak sis to vyhodnotil, například směr Vídeň s kurzem 160, asi výšku, polohová světla. První „vozduch“ byl objevení cíle, druhý „vozduch“ proletění koridorem a třetí „vozduch“ byl, když už opouštěl doslech nebo mizela polohová světla.

Opravdu jste to dodržovali?

Seděli jsme třeba do 11 hodin v noci u hlásky, nikomu to nemohlo sluchem uniknout. Když bylo jasno, tak třeba jeden vyběhl na věž, to trvalo 20 vteřin, a pak se dal signál „vozduch“. Jak ten MiG vystartoval na tu Cessnu, to byl průser. Bylo po rande, upaloval jsem na hlásku. Naštěstí kluci nechrápali, tak vedli ten cíl.

Jak často jste byli kontrolováni?

Nepravidelně a namátkově. Klidně i dvakrát do měsíce. Byl třeba měsíc klid a najednou přijeli v 8 hodin ráno. Býval to velitel treboňské rotý major Hesoun. Udělal nám štáru, vynadal nám, že máme bordel, a odjel. Tak jsem vyhlásil poplach na ostatní hlásky, že starší je venku. To jsme říkali: „Dábel se rozjel.“ Někdy nám třeba z vysílacího střediska Moravák Eda Kříž dal vědět, když viděl na vysílacím středisku odjíždět náš GAZ. Dělalí takové namátkové štáry. Kdyby nás nehlídali, tak bychom úplně zvlčili.

Nejpřísnější to bylo na hlásce 282 – Stálkov. Tam přes to létalo nejvíc pořadových letů dopravních letadel. Ze sálu třeba hulákali: „Musíte to mít nad sebou.“ – A my: „Není to tady.“ Až za minutu slyším hukot proudových motorů, tak povídám: „Teď je to tady.“ – Oni: „To je zajímavé, že ten radar fixluje.“ My jsme vlastně upřesňovali radar.

Bylo to o rekreaci, povinnostech, o riziku a o průserech. Byl čas. V Sedle bylo kino, tam se promítalo. Donesl sis tam pivo od paní Šetkové, cigarety. Kouřili jsme tam, dívali se na kino normálně a najednou slyším rány kladivem do té ocelové věže. Byl to smluvený poplach. Když se vzalo kladivo a zabouchalo se na tu ocelovou věž, tak to bylo slyšet až v Sedle. Bylo to jen mezi námi, naši papalášci nevěděli, že máme signály.

Povídám: „Hoši, je zle, davaj nahoru.“ My jsme ten kilometr zvládli za pět minut. Bylo to do kopce, uhnaný jsme byli jak svině a přiběhli jsme nahoru. „Něco tady přeletělo, my nevíme co, je vyhlášen poplach – zvýšené pozorování.“ Tak bylo po srandě. Když bylo zvýšené pozorování, to se tu něco motalo,

co viděli na radaru. Museli pak být dva na věži nebo dva v okopu a sledovat nebo poslouchat, co se děje.

Měl být pevný režim, sloužilo se 24 hodin od osmi do osmi. V šest měl být budíček a rozsvička, jako normálně na vojně. Ve skutečnosti to tak nebylo ani náhodou. Musel jsem kolikrát i zvýšit hlas, aby došli pro vodu na umytí. Tak vzali konev a barel a pod hláskou směrem k Sedlu ještě v lese byla pěkná a čistá studánka. Bylo to tak 70 metrů. Ve Smrčné na rotě nám měnili prádlo a jednou týdně jsme se tam myli ve vaničce. I na tu věž musel být člověk ustrojený: maskáče, kanady, čepici. Střecha tam nebyla, v létě tam byly hlice, v zimě foukalo, tak jsme se střídali po hodině.

Co byly v Sedle ve skladáku brambory navíc, tak jsme si je nanosili nahoru. Tam byl sklípek, kde nemrzlo. V zimě, když nebylo co, tak jsme bužírovali brambory, opečený, vařený... Čtrnáct dní se bužírovalo a pak se čtrnáct dní šetřilo. Když už jsme na jaře brambory neměli, tak jsem se domluvil s ženskými, které u skladáku přebírali brambory, ať mi za skladák hodí pytel brambor. Když jsem šel z hospody, hodil jsem si ho na ramena a vyšlapal jsem na hlásku. To jsem měl unavené nohy. A zas bylo co jíst. Nakupovali jsme v Sedle v obchodě a v Bystřici jsme měli zeleninu a masnu. Tam o nás věděli, tam jsme mohli nakupovat na fakturu. Já jsem vždycky přišel s fakturou a oni mně tam zapsali, co jsem utratil. Třeba 3 kg masa, buček po 20 korunách, salám... V Sedle to bylo dobré. My jsme tři kouřili a dva ne. Tak tři dostali jedny Startky na dva dny a ti dva dostali sójovou čokoládu na dva dny. My kuřáci

jsem je přece nemohli omezovat. A napsalo se to třeba na máslo. Paní roze-psala tři másla a dala nám cigarety. Jí to bylo jedno.

Nakupovat do Bystřice se jezdilo autobusem. Na druhou stranu jízdenky jsem napsal datum a nákup Nová Bystřice. Jednou za měsíc jsem musel posbírat faktury za nákupy a jet do Treboně za písařem. Ten mně spočítal limit, kolik jsme prošustrovali nebo ušetřili, a dostal jsem buď výtku, nebo pochvalu. Po cestě jsem posbíral lístky, ale stejně jsem jel stopem. Na zastávce jich bylo, v nich dírký, nikdo se v tom nevyznal. Za ten rok v Sedle jsem ušetřil 900. To bylo dost peněz. Když byly hlásky v manku, tak jim strhli limit, místo 15 korun na osobu a den měli třeba jen 12.

Jak jste se seznámili s Evou?

V kině v Sedle. Byla s ní tehdy Maruška Kučerová a já byl s Kájou Pracharem. A ony nás sbalily, tak jsme je doprovodili sem na kopec. Pak jsem začal za Evou dost často chodit. Já jsem viděl z věže na roh jejich baráku, tehdy to ještě nebylo zarostlé. Viděl jsem jí tam projít, nebo když šla s holkama z Číměře. Na hlásce byl silný dalekohled. My jsme měli z hlásky monitorovat nebezpečný nebo podezřelý pohyb kolem hranic. Tak já tu vídával Evu.

Chodil jsem pak za ní, když jsem mohl. Eva nevěděla, kdy přijdu. Já viděl, kdy má ranní a kdy odpolední. Ostatní kluci chodili i do Lásnice a do Nové Vsi. Na zábavy jsme chodili do Potočné a do Sedla. Tesařová z pily tam provokovala chlapy a vojáky krátkými sukénkami. Také jsme chodili k paní Kučerové pod hrušku na lahváče.

Na hlásce jsme hráli badminton, žolíky, kanastu, často dlouho přes půlnoc. Někdy nohejbal, ale byl tam šikmý terén, tak nám vždycky utekl míč až dolu. Asi dvakrát PSáci vyhlásili poplach, tak jsme obešli asi 3 km směrem k Bílé a pak jsem hlásil, že jsme to prošli a nikoho neviděli.

Asi 20 metrů na sever od věže byla ubikace a technická část. Tam jsme měli dřevo, uhlí a bordel. Oplocený to bylo ostnatým drátem. Měli jsme tam kočky, jednou se tam zaběhla kolie. Rozkousala nám ale boty a všechno, tak jsem ji pak vyhnal.

Když bylo hodně sněhu, tak jsme sjížděli na lyžích dolu do obchodu. Bylo tam i 60 čísel sněhu. Byly tam dvě lyže. Měli jsme tam i činky a posilovali jsme. Ale většinou jsme posilovali dřevem. Sušinu jsme skáceli, odtáhli, ručně nařezali a naštipali. Topilo se vším možným, protože jsme měli jen dvacet metráků uhlí na zimu a to bylo málo.

Měli jsme tam přátelský vztah. Akorát se vyžadovala ta služba. Máš vaření? Tak uvař, když neuvaříš, kluci na tebe kleknou a dostaneš lichotky. Nebyl jídelníček, tak se muselo improvizovat. Já měl jen jeden starej jídelníček, abych ho předložil, když přijela kontrola.

Při předávání hlásky byla velká inventura. Nádobí, povlečení, deky, kastrolky, střelivo, minové pole, granáty, zapечатěný kulomet, puška ostřelovačka. Všechno bylo zavoskované, pouze v případě napadení, kdybych dostal rozkaz, tak se to mělo odkonzervovat a udělat minové pole. Bylo to venku, v tom sklepě, jak jsme měli brambory. Později střelní mistr a zbrojář udělali zkoušky a ono to neprošlo, protože to bylo vlhké. Tak mi to dali do mojí místnosti. Postel jsem měl vysoko, protože ležela na těch bednách. Eva se ptala, co tam mám. A já že je to proviant. Kdybych jí řekl, že jsou to granáty a miny... Ale nemohlo se nic stát, všechno bylo zabalené a zajištěné.

Eva sem za mnou chodila. Bylo to zakázaný, ale i jiný holky tam za kluka-

ma chodily. Pepa Tlustý tam měl holky Petříčkovy ze Starého Města, Viršíkovi přijela holka na čtyři dny z Prahy, Jarda Filzáků byl z Jarošova, ten jezdil domů. Když byl klid, tak jsem se ho zeptal, jestli nechce jet domů. Odpoledne odjel, další den ráno jsem ho nahlásil na nákup, na večer na vycházku, tak se to dělalo. Nebo měl jeden vycházku a jeden ne. Já to většinou bral na sebe, já byl většinou na černo.

Viršík tam měl kytaru, dvanáctistrunku, na kterou uměl pěkně hrát. Pak tam byl jeden záložák, ten taky dotáhl kytaru, tak hráli duo. Večerku jsme neměli, každý šel spát, jak chtěl, když měl hotovo. Bylo tam veselo, nešikanovalo se tam. Abychom se ale na hláskách nezabydleli, tak nás hodně měnili.

Slyšel jsi, že se tu někdy stalo něco důležitého?

Těsně po válce tu došlo k přepadení sedelské hlásky. Asi chtěli zbraně, neví se, kdo to byl. Pozorovatel podřimoval v okopu, něco podezřelého uslyšel, chvíli to sledoval a viděl pohyb, tak rozsvítil baterku. Oni se přehoupili přes dráty do lesa. Nahlásili to, tak přijeli PSáci se psem, ale nic nenašli.

28. září 1970 jsem šel do civilu. Koncem roku za mnou Eva odešla na Moravu a v létě o prázdninách jsme se vzali. Jižní Čechy mi však přirostly k srdci, tak jsem později ve Lhotě opravil chalupu a dnes tu travíme většinu roku.

Rostliny chladí

Ve svém okolí potřebujeme v létě vegetaci, která chladí výparem vody. Je nezbytný pro růst rostlin, klima a oběh vody, který přináší mlhu, drobné deště a přitahuje vodu od oceánů.

Na každou molekulu přijatého oxidu uhličitého a molekulu uvolněného kyslíku se z rostlin vypaří stovky molekul vody. Tato voda vyrovnává teplotní rozdíly mezi místy i mezi dnem a nocí, ranní rosa a mlha cloní jasnou oblohu a brání vzniku ranních mrazů.

Je velký rozdíl ve funkci krátce posekaného trávníku a trávy o výšce 20 cm a více. Krátce posekaný trávník nepřirůstá, je vyprahlý, a proto nemůže ani chladit výparem vody. Přesvědčíme se o tom snadno měřením povrchové teploty pomocí infračerveného teploměru, případně termovizní kamerou. (Viz obrázky 1, 2 a 3.)

Posekaný trávník má povrchovou teplotu nad 40 °C, podobně jako silnice, zatímco vyšší trávník má teplotu pod 30 °C. V parcích ve městech se proto nechává vyšší trávník, aby zůstal zelený, živý, protože životní pochody využívají sluneční energii a okolí se nepřehřívá.

Výpar vody z listů rostlin je někdy mylně označován jako „ztráta vody“. Z krajiny s vegetací se však voda neztrácí. Vzduch s vodní párou stoupá pomalu vzhůru, po kondenzaci vodní páry se voda vrací zpět jako mlha nebo déšť. Říkáme tomu krátký cyklus vody.

Naopak krajina bez vegetace se dále vysušuje. I zdánlivě „suchá půda“ ob-

sahuje malé množství vody. Od rozpáleného povrchu se ohřívá vzduch, který rychle stoupá vzhůru (znají to piloti malých letadel), tento ohřátý vzduch pojme hodně vody, nasává ji z okolí a odnáší ji příliš vysoko na to, aby se utvořily mraky a voda se vrátila ve formě odpoledního deště. Krajina dále vysychá. Krátký cyklus vody se přerušil.

Strom s průměrem koruny pět metrů zaujímá plošný průmět přibližně 20 m². Na takovou korunu dopadne v jasném letním dni nejméně 120 kWh sluneční energie. Jaký je její osud? Jedno procento se spotřebuje na fotosyntézu, 10 až 15 procent je odraženo zpět ve formě světelné energie, pět až deset procent se vyzáří ve formě tepla a zhruba pět procent ohřeje půdu. Největší část dopadající energie (více než 50 %) se spotřebuje na výpar vody rostlinou – na transpiraci. Takový strom během slunného letního dne odpaří 100 litrů vody. Na výpar jednoho litru vody se spotřebuje 2,5 MJ (0,7 kWh), tj. hodnota skupenského (výparného) tepla vody – kdysi jsme se o něm učili ve fyzice. Do vodní páry se tak naváže 100 x 0,7 kWh = 70 kWh sluneční energie.

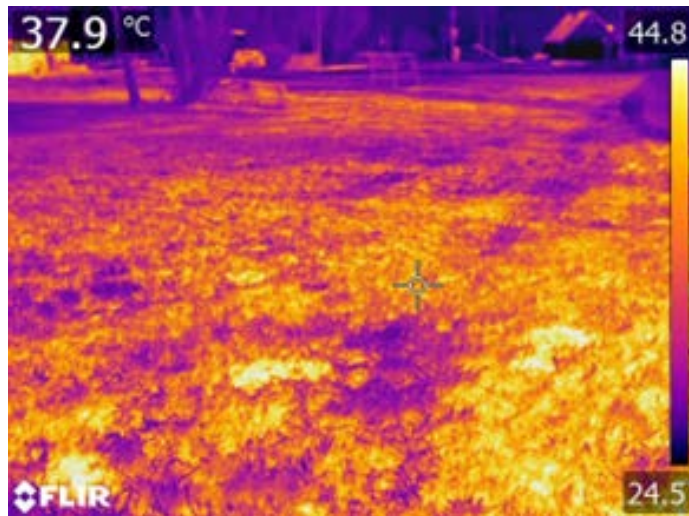
Nejpozoruhodnější je ovšem regulační schopnost stromu a osud sluneční energie vázané ve vodní páře. List má množství průduchů, jimiž voda prochází a které ovlivňují rychlost jejího odpařování (chlazení) podle celko-

vého množství vody, jež je k dispozici, a podle intenzity slunečního záření. Na jediném milimetru čtverečním najdeme přibližně 50 až 100 průduchů, každý reaguje na teplotu a vzdušnou vlhkost okolí a podle ní se zavírá a otvírá. Na každém stromě jsou tedy desítky milionů průduchů – regulačních ventilů s teplotními a vlhkostními čidly. Dovedete si představit množství drátů, kabelů i techniky potřebné k tomu, abychom takové zařízení sestavili? Příroda je prostě nedostižitelná!

Odpařená vodní pára obsahuje vázanou sluneční energii, a jak postupuje krajinou, sráží se (kondenzuje) na chladných místech, přičemž se uvolňuje teplo vázané při výparu. Tak sluneční energie plyne prostorem. Podle fyzikálních podmínek se vodní pára může srážet až ráno (tvorba rosy, drobné ranní srážky) a skupenským teplem uvolněným při kondenzaci ohřívá okolí. Vodní pára tak přenáší sluneční energii a vyrovnává teplotní rozdíly

Obr. 3: Krátce posekaný trávník za slunných dnů zaschne. Nechladí se výparem vody a povrchové teploty přesahují 40 °C.

Obr. 1, 2: Termofotografie vyššího trávníku u kaple v Sedle (kolem 25 °C) a krátce posekaného trávníku naproti přes silnici (40 °C).

mezi dnem a nocí (v čase) i mezi místy (v prostoru).

Zacházením s vodou a rostlinami ovlivňujeme klima zahrady i jejího nejbližšího okolí. Na malou zahradu o ploše 300 m² dopadá v létě sluneční záření o výkonu až 300 kW, což za letní den činí 1500 až 2400 kWh sluneční

energie. Na suchých plochách se větší na této energii mění v teplo, povrch se ohřívá a vzhůru stoupá ohřátý vzduch, který nasává vlhkost z okolí a vysušuje. Je-li však plocha pokryta rostlinami a zásobená vodou, potom se více než polovina energie váže do vodní páry a naše zalitá zahrádka o ploše 300 m² se

stromy a dalšími rostlinami chladí sebe a okolí výkonem až 200 kW. Činí tak nehlučně, nenápadně, za zpěvu ptáků, vůně květin a zrání plodů.

Doc. RNDr. Jan Pokorný, CSc.

Číměř za slunného letního dne

Osluněné střechy, povrch silnice a posekaný uschlý trávník mají povrchovou teplotu přes 40 °C, ve stínu stromu je teplota pod 30 °C.

Lhota: Osoba sedící ve stínu stromu má povrchovou teplotu kolem 33 °C. Okolí má teplotu nižší, a proto je nám v parném létě ve stínu stromu příjemně. Strom nás ochlazuje a my strom „ohříváme“.

Lhota: Povrchová teplota stromů okolo 26 °C. Teplota trávniku ve stínu stromu je pod 25 °C, teplota věže a povrchu vozovky je nad 40 °C, teplotu hluboko pod nulou má jasná obloha. Mraky zachycují dlouhovlnné záření (teplo) a mají proto vyšší teplotu než jasná obloha (okolo + 10 °C). Jasné bílá fasáda kostela odráží sluneční světlo a má proto teplotu nižší, nežli je teplota povrchu silnice.

Olda Kankrlík - srdcař, bojovník a ochránce přírody

Dětství si skoro každý z nás idealizuje. I já vzpomínám na svého tátu Oldu Kankrlíka asi jinak, než kdokoli jiný, kdo ho znal. Pro někoho byl podivín, pro někoho výjimečný člověk, ochránce přírody, ornitolog tělem i duší. Přestože jsem byla malá holka, vnímala jsem jeho nasazení pro věc, jeho přesvědčení, co je pro rovnováhu v přírodě správné, a co ne. Jsou lidé, kteří se vymykají, jsou jiní, protože mají nějaké poslání, kterému obětují a podřídí svůj život, protože prostě nemůžou jinak, ale cítí to tak a naplňuje je to.

Díky tátovi jsem měla netradiční dětství se spoustou zážitků s kroužkováním ptáků: v pískárnách břehule, v lesích třeba volavky, které hnízdí na vysokých stromech, v rybnících labutě. V noci jsme kroužkovali bahňáky v rákosí, v kamenných lomech třeba výra Bubo bubo, v kopulích kostelů sovy pálené a spoustu dalších a dalších.

Léčil zraněná zvířata a ptáky. Ty, kteří měli i po uzdravení hendikep, posílal

do zoo, protože by ve volné přírodě nepřežili. Věčně bojoval o zachování mezí a přírodních jezírek – enkláv, kde chtěl, aby se zachoval a nepřerušoval řetězec hmyzu, rostlin, žabek, mloků, čolků až po různé druhy ptáků. Nikdy nemyslel na nic ve svůj prospěch, dělal to pro další generace. Nic z toho, co dělal pro přírodu, neměl zapláceno, což většina lidí nechápe.

Svým mapováním ptáků se podílel na vydání ornitologických knih a odborných časopisů. Celé Jindřichohradecko je plné jeho budek, které instaloval všude v lesích, pravidelně je kontroloval a zároveň vedl evidenci kroužkovaných ptáků. Budky se musely čistit, aby v nich ptáci znovu vhnízdili. Byly jich tisíce, a ještě dnes můžete v jakémkoli lese vidět budku s číslem – rukopisem mého táty. Jeho velkou prioritou byli dravci. Když jsem se ptala proč, odpověděl, že jsou nejvíce ohrožený druh, je jich málo, a ještě jsou častým terčem nimrodů, kteří bohužel střílejí po všem, co se pohne (někdy i po sobě). Neměl je rád (až na pár výjimek) a také bytostně nesnášel komunisty a vše s komunismem spojené.

Táta byl velký svéráz, nekompromisní, pokud se jednalo o přírodu. Ale také táta, co mě hodně naučil, úžasný děda, člověk, kterého jste buď milovali, nebo nenáviděli, podle toho jaké priority v životě vyznáváte. I když už není 18 let mezi námi, jeho síla ducha tu s námi

je. Měli bychom jí naslouchat, a jestli něco málo můžeme pro přírodu kolem nás udělat, neváhejme a udělejme to. Neděláme to jen pro nás, ale pro další generace, které přijdou po nás. Žijeme na krásném místě jižních Čech, važme si toho, budme pokorní a ohleduplní k naší krásné přírodě.

Hana Steinbauerová

Kovárna vedle bývalé první školy v Nové Vsi

Obr. 1: Bývalá kovárna v Nové Vsi v domě čp. 35 (pův. No. 37) - souč. foto

Kdo prochází poměrně novou osadou Nová Ves (založenou až v roce 1803, tehdy pod názvem Schönbornsdorf podle blízkého dvora Schönborn oddělením od Malíkova n. Než.), tak si téměř na jejím východním okraji může povšimnout zajímavého prvku na štítu domu čp. 35 (původně s čp. 37). Pod jednoduchým klasicistním trojúhelníkovým štítem s běžnou symbolikou IHS ve věnci na ochranu domu proti živlům je ve štuku zobrazena kovadlina (obráz. 1).

Tento relativně nový dům byl postaven až v roce 1850 jako novostavba pro místního kováře Adalberta (Vojtěcha) Kotzaba, a to podle plánu (obráz. 2) nakresleného jindřichohradeckým zednickým mistrem Janem Kocábem (tehdy se psal ještě německy Kotzab a byl ve službách správy černínského velkostatku v J. Hradci).

Kovárna byla postavena jako malý domek na zelené louce na jihozápadě osady v druhé přímé linii dřevorubecké

pily, v jejímž tvaru byla Nová Ves vybudována. Svou velikostí nepřesahovala rozměry zdejších téměř typových malých domků. Na mapě z roku 1842 bylo kromě již hotové výstavby kolem návsi v této linii zakresleno několik nově postavených domků, zatím ještě bez čísel popisných a pozemkových parcel (obráz. 3). Hned vedle na konci řady pak později přibyla i první zdejší obecní škola s čp. 36 (původně s čp. 34), postavená jako běžný trojdílný domek.

Kovář zde měl na dnešní poměry skrovné bydlení, v dnešní terminologii byt jen o velikosti 1+1 se světnicí s rozměry 5,5 x 5,5 m a výškou 2,85 m. Měla tři okna k jihu a západu, strop z tehdy běžných dřevěných povallů spojených kolíky a s vytápěním kachlovými kamny s příkládáním ze sousední, tehdy ještě černé kuchyně s odvodem kouře otvorem v klenbě. Ze vstupní předsíně pak vedly schody na půdu. Uprostřed domu navrženého o velikosti 10,5 x 3,5 sáhů (přibližně 20,0 x 6,60 m) pak byla kovářská dílna (na plánu Schmiedwerkstätte) s výhní, široká 4,0 m, a za ní pak malý chlév a komora na dřevěné uhlí (Kohlkamer) potřebné pro rozehrívání výhně. Protože každá kovárna představovala pro okolí vždy nebezpečí vzniku požáru, musely být dodrženy požadované bezpečnostní předpisy. Dřevěné povalové stropy byly omítnuty, na půdě provedena již povinná cihlová dlažba do malty a na střeše pálené tašky místo tehdy ještě běžného dřevěného šindele. Vyzděný komín měl

také vrchol nad střechou s kouřovodem nahoru, ne do boku, jak to bylo u normálních komínů běžné, a nepochybně i drátěný zachytač jisker typický pro provozovny, kde se pracovalo s otevřeným ohněm.

V roce 1869 při prvním sčítání lidu a domů zde žil kovářský mistr Vojtěch Bosák (*1818) s manželkou Marií, původem oba z Polště (Poschen), a dvěma dětmi, Josefem a Františkou, již narozenými v Nové Vsi. V roce 1880 už zde žila Marie jako vdova a v nájmu pak rodina Mathiase Mary z Jižné, nádeníka s 6 dětmi. V roce 1890 zde provozoval kovárnu mladý kovářský tovaryš Josef Žemlička (*1859) pocházející také z Polště, který se sem v r. 1885 přizemnil. S manželkou Františkou, rodačkou z Nové Vsi, se hlásili k české národnosti a měli spolu dvě dcery, Annu a Kateřinu (*1893). Ze sčítání lidu v roce 1921 je patrné, že kovářskou živnost už Josef Žemlička ve svém věku 62 let neprovozoval, s manželkou měli k živobytí jen malé hospodářství. V domku s nimi žila tehdy dcera Kateřina vdaná za Mathiase Höfferla z Velkého Ratmírova s tehdy jednoroční dcerou Kateřinou (*1920).

Jiří Dluhoš

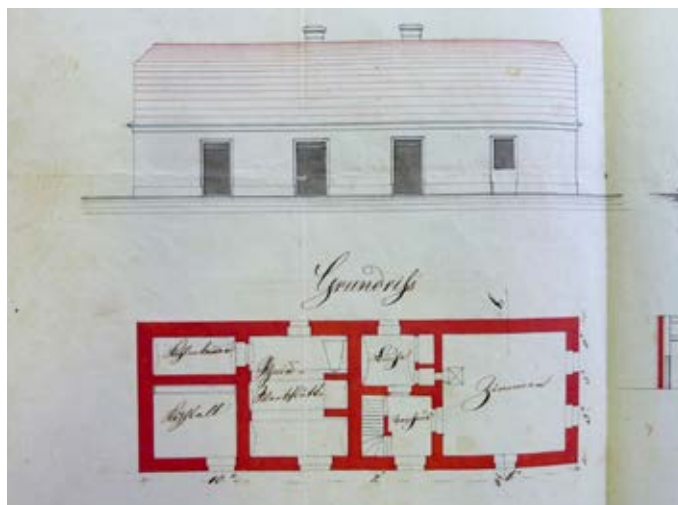
Zdroje :

SOKA J. Hradec, fond OkÚ J. Hradec, školy a stavební záležitosti

SOKA J. Hradec, archivy jednotlivých obcí, obecní a školní kroniky obcí

SOA Třeboň – digitální archiv (sčítání lidu v letech 1869 – 1921)

Pavel Koblasa, Místopis Jindřichohradecka 2012

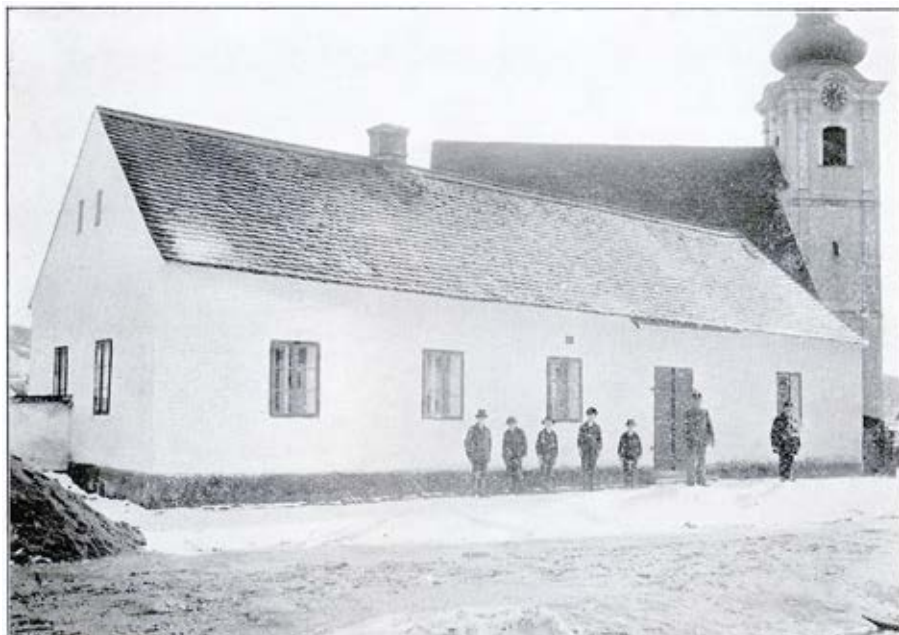

Obr. 2: Výřez z plánu na výstavbu kovárny od Johanna Kotzaba z r. 1850

Obr. 3 Nová výstavba v Nové Vsi na katastrální mapě z r. 1842

Obecní školy na Číměřsku

Obr. 1: Nejstarší škola v Číměři před zbořením (asi 1905)

Ještě v 16. století byla úroveň vzdělanosti poddaných na vesnicích relativně dobrá, ale po třicetileté válce pro malý zájem vrchnosti postupně upadala. Děti navíc místo vzdělávání byly v 18. století už od raného věku využívány vedle hospodářství také pro práci v manufakturách, a to běžně i 15 až 17 hodin denně. Když se o tomto stavu dozvěděla císařovna Marie Terezie, která si sama i při řešení státních záležitostí našla čas, aby také osobně pečovala o své nemalé potomstvo, rozhodla se to už v polovině 18. století napravit.

Z jejího popudu byla pak připravována celková reforma školství v monarchii, která vyvrcholila v roce 1774 vyhlášením Všeobecného školního řádu. Tím vlastně začala povinná školní docházka pro všechny děti bez ohledu na stav ve věku od 5 do 12 let. Nejnižší, tzv. triviální typ školy byl určen také pro vesnice anebo malá města (městyse) pro spádová území s počtem do 80 až 100 dětí. Tyto školy, kam docházely děti často z vesnic vzdálených až 4-5 km, byly zřizovány zpravidla u far anebo v pronajatých domech, nebo zpočátku

i v obecních pazdernách. Učilo se tehdy zejména čtení a psaní a také znalost aspoň 4 základních početních úkonů. Neméně důležitá pro rozvoj hospodářství byla také výuka hospodářské a pracovní dovednosti potřebné v místě bydliště, zde v regionu zejména tkalcovství. Docházka byla z počátku pouze doporučená, během senosečí a sklizní měly vesnické děti od 9 do 12 let pak úlevy (tzv. úleváci, z toho vzniklo označení ulevváci), protože prázdniny byly dříve ještě v září a říjnu, teprve později byly přesunuty na červenec a srpen. Pro členění školních budov a velikost učeben byly vypracovány doporučené typové projekty, ale obce na tuto výstavbu většinou neměly finance a pomáhaly si, jak mohly.

Nejstarší škola na Číměřsku byla přímo v Číměři, kde byla založena pravděpodobně u fary už někdy kolem r. 1670. Měla za účel nejen žáky naučit základním vědomostem, ale i praktickou výukou je připravit pro zde se rozšiřující tkalcovství tak, aby děti mohly v rodinách také pomáhat. V této praktické výuce se velmi angažoval zejména od 70. let 18. století kromě učitele Wenusche také místní kaplan Anton Schütz¹.

V tomto bývalém městyse² bylo ale v průběhu třech minulých století škol hned několik. První samostatná budova jednotřídní školy v Číměři byla

Obr. 2: První dvě školy v Číměři u kostela na indik. skice stabil. katastru (1828)

Obr. 3: Nejnovější budova školy v Číměři z r. 1857 (asi 1910)

¹ Číměř v té době neměla už dlouho vlastního faráře, kaplan zde byl přidělen z Horní Pěny, pod kterou spadala.

² Statut městyse (něm. Markt) čili trhové vsi, měla ves Číměř podobně jako Hůrky asi již před r. 1675, kdy mu právo dvou výročních trhů obnovil Jan Jáchym hrabě Slavata. To platilo až do r. 1948, kdy nové „lidově demokratické zřízení“ toto jako buržoazní přežitek zrušilo.

Obr. 4: Anton Fucker z Číměře, řídící učitel školy na Hůrkách (asi 1910)

Obr. 5: Česká menšinová škola založená NJP v Číměři (1924)

postavena někdy kolem r. 1770 naproti faře ve zdi původního hřbitova u kostela sv. Jiljí. Tato přízemní budova sloužila výuce dětí z Číměře i okolních vesnic až do roku asi 1820, kdy byla za kostelem při jižní zdi hřbitova postavena druhá škola s čp. 96, která sloužila jen do doby postavení nové víceleté školy (byla zbořena pak až v 50. letech

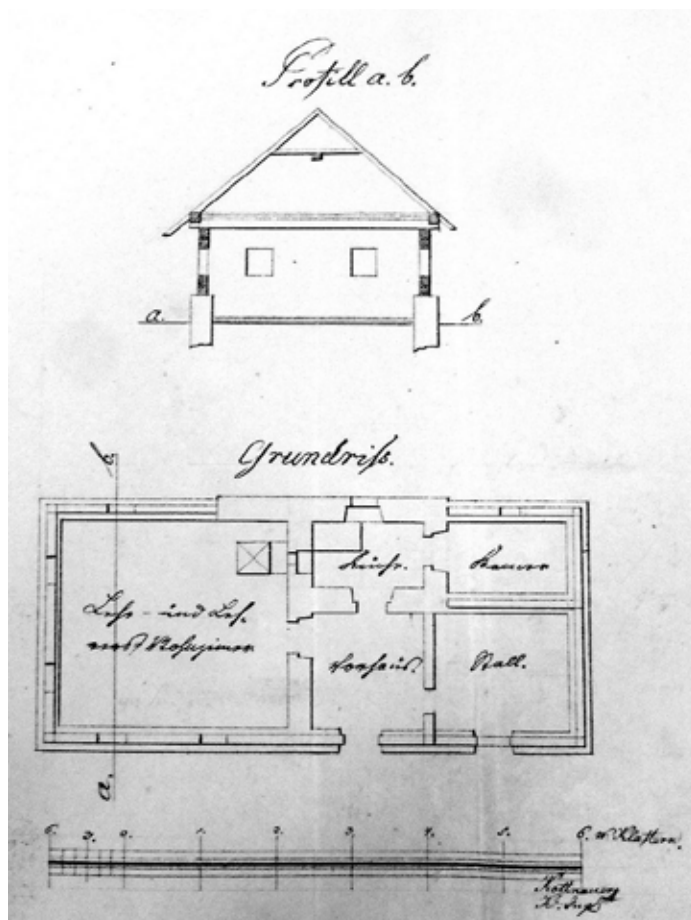
20. století). Někdy čas tato první škola sloužila k bydlení a v r. 1908 pak byla zbořena, aby uvolnila místo pro novou budovu pošty (čp. 86). Krátce před zbořením byla ještě zachycena na fotografii v tehdejší výpravě Binderově publikaci o historii Číměře (obr. 1). Na indikační skice k mapě stabilního katastru (obr. 2) jsou obě školy zakresleny³ ještě vedle původního hřbitova, který byl zrušen a nově umístěn mimo obec.

Po ukončení válek s Napoleonem v době relativního poklidu tzv. Metternichova absolutismu nastal nebyvalý růst populace, který vrcholil před polovinou 19. století. Děti ve věku 6-12 let tvořily až 13-15 % počtu obyvatel. Původní malé obecní školy s jednou třídou už tak většinou nestačily, takže bylo nutné přistoupit k jejich rozšíření nebo již přímo k výstavbě nové školy. V Číměři nová, v pořadí již třetí škola byla umístěna na zá-

padním okraji Číměře vedle farního dvora a postavena místním zednickým mistrem Franzem Schafferem v r. 1857. Tato patrová budova s prostornou půdou s nově přiděleným čp. 101 měla již tři třídy, záchody v obou patrech, kabiny na pomůcky a v přízemí menší byt řídícího učitele (obr. 3). K provozu školy a živobytí učitele sloužil hospodářský dvůr s kolnou, chlévem a malou stodolou. Ve škole se vyučovalo německy, protože většina dětí byla z německy mluvících rodin, které v Číměři od poloviny 19. století převažovaly.

Z Číměře v té době pocházel i učitel Anton Fucker, který se po svatbě přestěhoval ke své ženě na Hůrky do domu čp. 18 (původně čp. 33). Tam na počátku 20. století získal v obecní škole místo řídícího učitele. Byl velmi aktivní i společensky, působil jako regenschori v kostele, velel místním hasičům a také psal obecní i školní kroniku (obr. 4).

Na počátku 20. století, kdy česká menšina posilovala národní sebevědomí, bylo snahou zavést i samostatné vyučování v češtině. Tomuto trendu pomáhala především Národní jednotu pošumavská (NJP), která postupně budovala síť českých škol v pohraničí. Jedna z prvních byla i v nedalekém Peršláku (Nový Vojířov) v pronajatém domě čp. 33 od roku 1910. V Číměři pro českou školu koupila dům čp. 85 (dnes penzion Na Hostici), kde se v roce 1924 začalo vyučovat pro české děti česky (obr. 5). Po záboru Číměře v roce 1938 byl ale majetek NJP zkonfiskován Němci a budova školy pak sloužila jako kancelář místní pobočky nacistické strany

Obr. 6: Nejstarší srubová škola v Potočné na plánu z r. 1825

³ První škola označena modrou šipkou, druhá pak červenou.

⁴ Dnes sídlo Obecního úřadu pro Číměř a okolní osady.

Obr. 7: Nová škola v Dobré Vodě na snímku z poč. 20. století

NSDAP. Po r. 1945 se vlivem odsunu obyvatel hlásících se k německé národnosti zastavil demografický růst a pro děti poválečných obyvatel postačovala jen jedna menší třída. Vyučovalo se často i na směny, protože učitelů bylo málo, a navíc museli objíždět i další obecní školy v okolí. Po krátké době v původní německé škole se vyučování přesunulo do konfiskované Binde-rovy vily⁴, kde bylo pro stále klesající počet žáků v r. 1977 ukončeno. Pokus o obnovení samostatné výuky v Číměři v r. 1990 trval jen krátce a byl v r. 2002 ukončen.

I v menších obcích v okolí Číměře postupně od 80. let 18. století vznikaly malé obecní školy.

Jak tehdy úplně první školy s triviální výukou vypadaly, můžeme vidět na příkladu z Potočné (dříve Krampachách, něm. Grambach). Zde se zachoval plán původní ještě dřevěné srubové školy z roku 1787, která byla později zásadně přestavěna. Škola byla malá, stavěná jako běžný trojdílný domek. Učebna po skončení výuky sloužila jako obytná světnice učitele, ke které měl malou kuchyni, komoru a chlév (obr. 6). Tato dřevěná budova byla později přestavěna a k ní byl jakožto další třída připojen po zásadní přestavbě v r. 1906 sousední malý dům čp. 8. (Ten převzal čp. starší zbořené usedlosti). Tato škola ukončila vyučování pro malý počet žáků už v r. 1961.

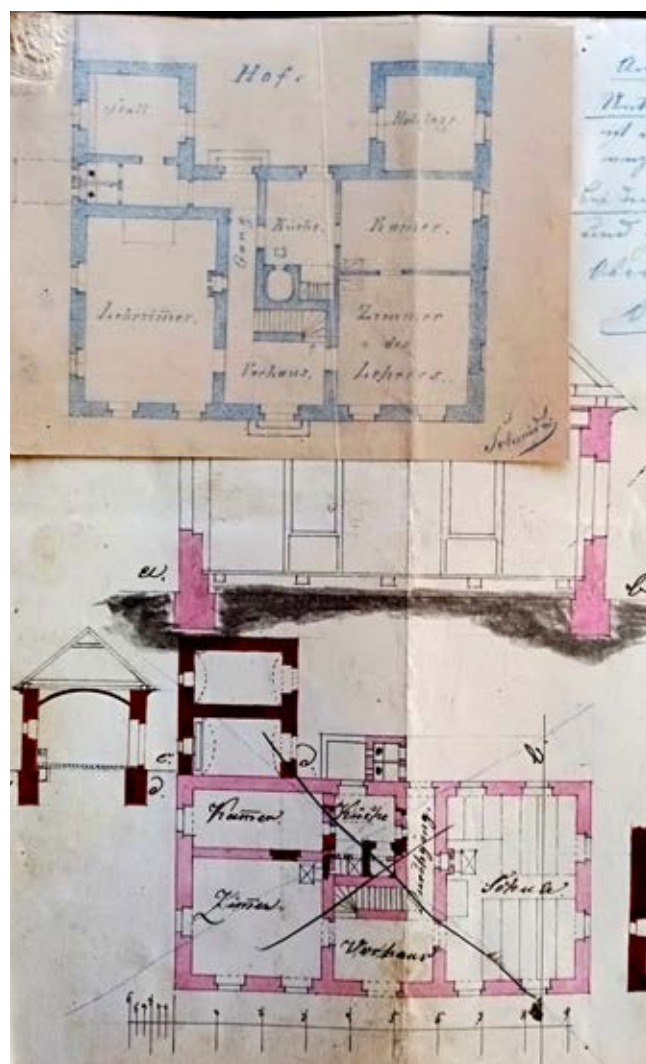
Podobná situace byla i v Dobré Vodě. I zde začalo vyučování poměrně brzy – už v r. 1780, v dřevěné chalupě s původ-

ním čp. 53. I zde ale tato budova nestačila nárůstu počtu dětí v pol. 19. století a musela být postavena nová, větší škola. Ta vyrostla na severním okraji obce v r. 1860 a dostala čp. 38 po obecní kovárně (obr. 7), nově přestavěné s nově přiděleným čp. 48. Stará škola stojící v centru obce v místě hlavní cesty od Potočné do Kunějova byla nějakou dobu částečně využívána obcí, po r. 1948 chátrala a po požáru byla před r. 1958 odstraněna. I novější škola byla pro klesající počet žáků někdy před r. 1964 uzavřena a přestavěna na rodinné bydlení.

V Sedle bylo vyučování zahájeno až v r. 1827 v původní škole, dřevěném domku s čp. 55 na návsi před průčelím domů čp. 20 a 22. I zde brzy pro nárůst obyvatel a počtu dětí brzy nestačila a byl požádán číměřský zednický mistr Franz Schaffer o předložení plánu. První návrh ale před obecní radou neprošel, a tak přišel Schaffer s druhým návrhem,

který byl po doplnění v r. 1855 nakonec obecními zastupiteli přijat (obr. 8). Jde o přízemní budovu, dnes stále stojící, ale rozdělenou z původního No. 49 na čp. 13 a čp. 56. Byla jednotřídní pro 54 žáků, což odpovídalo tehdejšímu počtu školou povinných dětí v Sedle. Vlivem nárůstu populace byla tato novější škola ale brzy těsná, a tak ji nahradila nová, patrová dvoutřídní škola postavená na jižním konci obce a otevřená slavnostně při zahájení nového školního roku v roce 1903. I zde vysídlení a následný postupný úbytek obyvatel a dětí vedly k tomu, že výuka nakonec byla v roce 1977 ukončena. Škola dnes slouží jako místní hospoda a sál pro různé společenské akce v osadě.

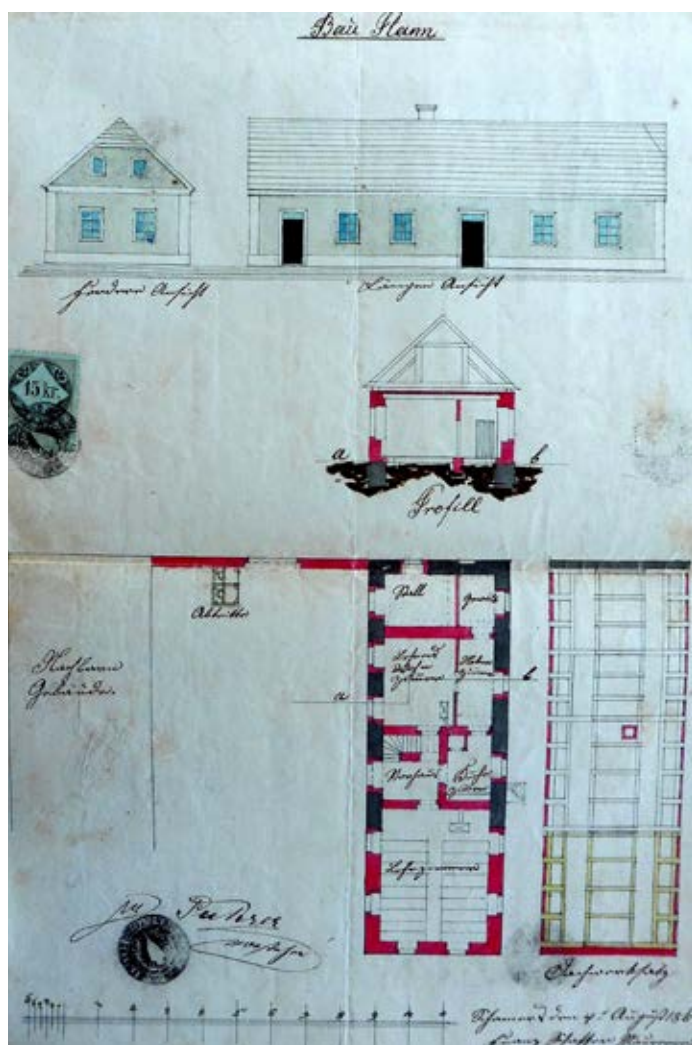
Ve Lhotě, ke které patřila osada Hradiště, škola dlouho nebyla. Děti chodily do školy v Sedle nebo v Číměři. Teprve na počátku 20. století zde byla

Obr. 8: Plány výstavby 2. školy v Sedle od Franze Schaffera z r. 1855

Obr. 9: Bývalá škola ve Lhotě (asi 1905)

Obr. 10: Plán na rozšíření první školy v Nové Vsi z r. 1865 od J. Kocába

čp. 36) (obr. 10). V r. 1865 byla přistavěna učebna a 1884 pak nová hospodářská budova vedle obecní kovárny. V roce 1924 byla pro děti převážně z německých rodin postavena na okraji obce nová škola (dnes čp. 20) a z původní malé se stala česká menšinová škola, která byla po r. 1938 přeměněna na německou. I zde úbytek dětí nakonec vedl v r. 1964 k ukončení výuky.

Razantní úbytek obyvatelstva ve vysídlených částech okresu v r. 1945 nové osídlení pohraničí už nenahradilo. Naopak výrazné zhoršení podmínek obyvatel po vybudování železné opony po r. 1952 vedlo k dalšímu poklesu obyvatel a spolu s nedostatkem učitelů vedlo k celkovému úpadku zdejšího obecního školství.

Téměř dvoustletý vývoj malých venkovských škol, které měly velký vliv na celkovou úroveň vzdělanosti v Čechách, se zde tak postupně v průběhu několika poválečných desetiletí uzavřel a školní výuka byla koncentrována do větších městských škol, zde na Číměřsku v Nové Bystřici nebo Jindřichově Hradci, kam děti již od prvních tříd dojíždějí.

Na Číměřsku a Novobystřicku na rozdíl od jiných částí Jindřichohradecka (Třeboňska a Strážska), po válce většinově nevysídlených a také více vzdálených od linie železné opony, se už znovu malé venkovské školy i přes některé pokusy na konci 20. století nepodařilo oživit. Pokud nebyly později využity k jiným účelům, tak chátrají. Je to svým způsobem škoda, protože existence i malé školy pro ty nejmenší žáky přímo v místě spolu s funkčním obchodem, hospodou anebo i kostelem vede k lepšímu komunitnímu životu obyvatel v obci.

Jiří Dluhoš

Zdroje:

- SOKA J. Hradec, fondy OkÚ N. Bystřice a OkÚ J. Hradec, školy a stavební záležitosti
- SOKA J. Hradec, archivy jednotlivých obcí, obecní a školní kroniky obcí
- SOA Třeboň – digitální archiv
- Josef Binder, Heimatkunde des Marktes Schamers in Böhmen, Praha 1908
- Pavel Koblasa, Místopis Jindřichohradecka 2012
- Tomáš Dvořák, Malotřídní školy na Novobystřicku, absolventská práce na ZŠ v N. Bystřici 2014

Po stopách lupičského hejtmana Grázla

Pojďme se vrátit po stopách, které zanechal proslulý raubíř a lupič Grázl při svých loupežných a zlodějských výpravách na česko-moravsko-rakouském pomezí počátkem 19. století. Grázl, vlastním jménem Johann Georg Grasel, se narodil 4. dubna 1790 v obci Nové Syrovce u Moravských Budějovic.

Kresba s portrétem Grázla

Jeho otec Tomáš se živil jako pohodný neboli ras. Druhým řemeslem mu však byla zlodějna všeho druhu. Jeho lupičské působení zasahovalo jižní Čechy, jižní Moravu i Dolní Rakousko. V roce 1792 však neměl při svých zlodějských výletech potřebné štěstí. Byl ve Znojmě dopaden a soud mu vyměřil deset let těžkého žaláře v proslulé brněnské pevnosti Špilberk, kde si odpykával trest za své kriminální činy.

V této době byly Janu Jiřímu teprve dva roky a otce si tedy příliš neužil. Jeho matka Regina se s dětmi musela protloukat životem, jak to šlo, a tak byla pro drobné krádeže také občas uvězněna. Jan Jiří se svou mladší sestrou Annou Marií zůstal sám a pomáhal si rovněž i krádežemi. Už jako devíti-

letý se setkal s vězením v Drosendorfu a později byl odsouzen ve Vranově nad Dyjí, protože se pokusil ukrást mouku. Vzhledem k tomu, že tehdy nebyly brány ohledy na věk, co se týkalo trestní odpovědnosti, jako dnes, obdržel trest v podobě čtrnáctidenního vězení a zmrskání metlou. Většího vloupání se jako šestnáctiletý s dalšími kumpány účastnil v roce 1806, kdy společně vloupali statek u Raabsu.

V roce 1799 byl jeho otec poslán z brněnského vězení na výkopové práce do Vídně, odkud se mu podařilo uprchnout. Pod jménem Josef Haller putoval po vesnicích jako obchodník s obrazy, ale ve skutečnosti se opět vrátil se ke svému zlodějskému řemeslu. Na Vánoce v roce 1801 s dalšími společníky spáchal jednu z loupeží na jednom rolníkovi a na pohodném z Dobersbergu v okrese Waidhofen an der Thaya, který byl dokonce zavražděn. Úřady po uprchlém vězni a lupiči Tomáši Grázlovi intenzivně pátraly, ale úspěšné byly až v roce 1806, kdy ve Vratěnině na moravsko-rakouském pomezí zadrželi podezřelého vagabunda. Následně byl ztotožněn jako hledaný Tomáš Grázl. Odtud putoval znovu na Špilberk, kde si měl odsedět zbytek trestu. A protože mazaný kriminálník o svých krádežích, které zatím stihnul napáchat od svého útěku, pomlčel, byl po odsezení zbytku svého trestu, tedy po třech letech, v únoru 1809 z žaláře propuštěn.

Po návratu ze Špilberku si plně vzal do učení svého tehdy již devatenáctiletého syna Jana Jiřího. Při provádění lupičského řemesla se postupně obklopili dalšími kumpány z okraje společnosti – pohodnými, soudními sluhy, protřelými žebráky a vojenskými dezertéry. Jan Jiří se projevil přes své mládí jako mazaný, nebojácný a brutální lupič, který si získal v loupežnické bandě respekt. Pod jeho vedením působila na rozsáhlém území jižní Moravy, jižních Čech a Dolního Rakouska nebezpečná skupina pobertů, která si vybudovala i síť překupníků kradeného zboží.

Jedním z těchto překupníků byl například židovský obchodník Mauschel, nájemce krčmy v Podlesí u Starého

Města pod Landštejnem, Ester a Lazar Princovi z Písečné, Wolf Kollmann nebo Leopold Oblat a Petr Mandl ze Šafova. Podle knihy Roberta Bartsche – Johann Georg Grasel und seinem Kameraden (Vídeň 1924) i jedné z pozemkových knih bystřického panství byl v této době pohodným v Nové Bystřici Josef Eigner, který byl bratrem Rozálie Eignerové, jedné z milých Jana Jiřího, se kterým měla později také dvě děti. Obydlí pohodného v Nové Bystřici se nacházelo mimo město na samotě, na okraji lesnatého úbočí kopce Ovčí vrch ležícího na pravé straně v blízkosti cesty z Nové Bystřice do Čiměře, mezi Ovčárnou a Potočnou, dříve zvanou Grambach, později také Krampachy. Ještě na některých mapách z období první republiky nalezneme v této lokalitě název Pohodný, místní starší pamětníci znají toto místo pod názvem Mrchoviště či Na Mrchovišti.

Dle jedné z pověstí se vyprávělo, že jednou snad byl mladý Grázl spatřen panským špehem, jak vchází do obydlí, kde se zdržovala jedna z jeho milenek. Na základě této informace byla rasovna vzápětí obklíčena a po Grázlovi bylo usilovně pátráno. Žádná z několika skromných místností, žádný kout domu nezůstal neprohledán, ale vše bylo bez úspěchu. Po tomto neúspěšném hledání odešli všichni soudní služebníci zase pryč, mimo jednoho muže, který zde přesto zůstal a dále pokračoval v hledání nebezpečného loupežníka. Hledal tak dlouho, až se mu podařilo v podlaze najít místo, které při poklepu znělo dutě. Radostně vykřikl, že ho už má a udeřil při tom pažbou pušky do podezřelého místa v podlaze. V tom okamžiku puška nešťastnou náhodou vystřelila a roztříštila mu hlavu.

Toto vyprávění mělo podle Rudolfa Hruschky následující variantu v podobě tehdy kolující pověsti z Čiměře. Grázl pobýval u své milenky v chatě pohodného, jednoduchém dřevěném příbytku ležícím mezi zmíněnou Ovčárnou a vesnicí Potočná mezi Novou Bystřicí a Čiměří. Vrchnostenští úředníci z blízké Nové Bystřice, kteří o možném výskytu lupiče obdrželi zprávu, ihned vyslali soudní sluhy se svými

pomocníky, aby vyrazili k rasovně. Ti ji obklíčili a zahájili prohledávání obydlí pohodlného. Domovní prohlídka však byla neúspěšná. Grázl, který skutečně údajně byl v této době v příbytku rasovského, stačil z půdního vikýře nacházejícího se na štítu obydlí vylézt na silnou starou hrušň rostoucí těsně vedle domu a ukrýt se v její husté koruně. Když nebezpečí jeho odhalení pominulo a služebníci novobystřické vrchnosti odešli, seskočil loupežník ze stromu, vystřelil ránu z pistole a se zvoláním: „Tady je Grázl!“ zmizel v blízkém Ovčárenském lese.

Zdá se, že tato pověst má reálnější podklad, co se týče výskytu Jana Jiřího Grázla v této lokalitě, neboť ze soudních aktů z Grázlova případu a jeho kompliců vyplývá, že 24. ledna 1813 Grázl se svým druhem Stanglem provedl vloupání do Krampašského mlýna mlynáře Starka (mlýn čp. 2 v Potočné u Číměře) nedaleko této rasovny a kořistí z jejich lupu mimo ukradených peněz, kapesních hodinek a pistole bylo také oblečení a nepohrdli rovněž zde nalezenou přízí a plátnem. Zde je třeba hledat také počátek této pověsti. Navíc Grázlův společník Ignác Štangl toto okolí také pravděpodobně velmi dobře znal, neboť pocházel z Vlastkovic u Slavonic.

Svědčí o tom i další případ v této lokalitě, který se stal na začátku listopadu 1814. Grázl se společně se svým věrným druhem Jakubem Fähdíngem vloupal do koželužny v Nové Bystřici. Koželužna, dříve zvaná Lohmühle, se nacházela na okraji Nové Bystřice u Bystřického potoka pod dnešním městským hřbitovem. Grázl za pomoci tyče, kterou našel u mlýna, ohnul mříž v okně, kterým potom Fähdíng i Grázl

zvlézli dovnitř. V této místnosti měly být uloženy vydělané kůže. Grázl v ní ale žádné kůže nenašel. Byla zde pouze otevřená skříň s oblečením a kožešinami, truhla s přízí, pistole a váček s 20 zlatými v měděných mincích. Vše, co našel, dal Gamsovi, který z toho udělal dva rance pro snadnější odnesení lupu. Dalších 100 zlatých ve stříbrných mincích, které zde také našel, však před ním zatajil a ponechal si je pouze pro sebe. Kožešiny s oblečením pak prodali židovi Mauschelovi v Podlesí u Starého Města pod Landštejnem a peníze v měděných mincích si rozdělili rovným dílem. Toto vloupání později po zatčení při svém výsledku prozradil právě Fähdíng.

V roce 1812 se už o mladém Grázlovi hovořilo jako o loupežnickém hejtmánovi. O jeho podařených kouscích kolovaly po kraji úplně legendy. Ústní podání mezi lidmi ho časem glorifikovalo a představovalo jako nepolapitelného odvážného loupežníka, který bohatým bral a chudým a potřebným rozdával. Údajně se zastával utlačovaných a zle trestal každé bezpráví. Jeho silná loupežnická banda měla pro strach uděláno i z vojáků a působila v oblasti od Čech až k Vídní.

Jediné, co z těchto povídek byla pravda, byla skutečnost, že rozsah Graselova působení byl na tehdejší dobu neuvěřitelně široký. Přepadení, loupeže, krádeže, vloupání a další alotrie páchal se svými společníky na svých loupežných výpravách nejen v Dolních Rakousích, zejména v okolí Gmündu, Zwettlu, Waidhofenu an der Thaya, Hornu, Raabsu a Hollabrunnu, ale i na území jižních Čech a jižní Moravy, a to mezi Veselím nad Lužnicí, Novou Bystřicí, Číměří, Slavonicemi, Dačicemi, Jemnicí, Moravskými Budějovicemi, Vranovem a Znojmem.

Například v Moravských Budějovicích se na Tři krále roku 1810 dohodli oba Grázlové s dalšími pěti společníky na provedení vloupání do fary v Budkově nedaleko Moravských Budějovic. To se uskutečnilo 15. ledna a obětí loupeže se stal starý kaplan Ignác Heintzel a jeho hospodyně. Tři z jejich spolupachatelů byli ještě v tomto roce zatčeni ve Znojme.

V následujícím měsíci dostali tip na vloupání k rychtáři ve Vranově

od soudního sluhy Jana Kopřivy. Kopřiva dobře znal obydlí rychtáře a věděl proto přesně, kde má uloženy nejcennější věci. Mladý Grázl za pomoci žebříku vylezl do okna, odkud se dostal do světnice a ukradl oblečení, cínové nádoby a další věci. Lup si pak rozdělili u Kopřivy společně s Karlem Fuchsem, který se akce rovněž zúčastnil.

Koncem června 1811 se mladý Grázl se dvěma dalšími kumpány vloupal do domu osaměle žijící šedesátileté švadleny Evy Marie Reismüllerové v dolnorakouském Klein Reichenbachu. Měla být velmi bohatá a dalo se očekávat, že má doma uschováno značné množství peněz. Po vniknutí do domu zadní brankou bezbrannou ženu probudili, strhli ji z postele, svázali a surově zbili. Protože jim neprozradila úkryt peněz, což ostatně ani nemohla, protože žádné neměla, museli se lupiči spokojit alespoň s několika měďáky a se štůčkami látky. Švadlena bohužel 13. července na následky utrpených zranění zemřela.

V prosinci stejného roku ve vesnici Vitis u Waidhofenu an der Thaya při návratu z hospody napadl mladý Grázl nožem dva náhodné chodce, kteří ho napomínali za opilecké hulákání. Oba se dali před ním na útěk, ale on pomalejšího z nich dostihl, vrazil mu nůž do zad a pak ho okradl. Muž zůstal na místě ležet těžce zraněn v kaluži krve.

V červnu roku 1812 se vrchnostenská úředníka dozvěděli, že by se v bytě soudního sluhy ve Vratěšíně mohli ukrývat oba Grázlové. Jan Jiří, který se zde opravdu ukrýval, stačil včas utéci oknem, než dorazili strážci zákona. Po jeho útěku do Rakous se mu později dostali na stopu dva venkované se psem v blízkosti Ober Grünbachu u Zwettlu. Grázl se ukryl, a když se k němu přiblížili, nejprve podržel psa, pak nožem usmrtil jednoho z pronásledovatelů, krčmáře Michaela Witzmanna, a druhého z nich, Lorenze Preinössl, těžce zranil.

V říjnu oba Grázlové s dalším komplicem Haidingerem v noci vnikli do domu sedláka Bindera ve Wörnhardsu mezi Gmündem a Weitrou. Sedlák je však překvapil a ve vzniklé rvačce ho jeden z Grázlů srazil ranou do hlavy a následně byl ubodán noži.

Starkův mlýn v Potočné čp. 2

Nedlouho potom při vloupání v Zettenreithu umlátila Grázlova banda šedesátipětiletou vdovu Kateřinu Androschovou. Když starší Grázl začátkem následujícího roku vážně onemocněl, našel si úkryt v rasovně u Oberholabrunnu. Zde byl ale při náhodně provedené domovní prohlídce policejními úředníky zatčen. Z Vídně jeho další cesta vedla rovnou do žaláře na jemu již dobře známý brněnský Špilberk.

V červnu 1813 se mladý Grázl seznámil s Jakubem Fährdingem zvaným Gamsa nebo také Jokl, který pocházel stejně jako on z Moravy a který se později také stal jedním z jeho hlavních kompliců. Začátkem listopadu 1813 v Novém Hobzí ukradl Grázl za pomoci Leopolda Zacha ze stáje mlynáře dva koně, které dopravili do Drosendorfu. Zde je ukryli ve stáji u Hambergera. Hned následující den u nich ale byla provedena soudními úředníky za účasti okradeného mlynáře prohlídka, při které byli koníci nalezeni a vráceni majiteli. Grázl i Zach včas uprchli.

Další krádež dvou koní u Kornneuburgu ještě v tomto měsíci se jim již povedla. Když si k nim pak za pět prstů pořídili vůz, vyrazili do Čech, kde koně i s vozem prodali na trhu v Týnu nad Vltavou. Na zpáteční cestě v Horusicích u Veselí nad Lužnicí se jim povedlo ukrást další dva koně, z nichž jednoho prodali koňskému handlíři v Jindřichově Hradci a druhého v rakouském Hollabrunnu. Poslední společnou krádež koní provedli v prosinci. Jednoho z těchto koní levně prodal Grázl rasovskému Hartlovi v Popelíně jako protislužbu za poskytnuté přístřeší v rasovně pro svou těhotnou sestru Annu Marii.

Začátkem roku 1814 přišel Grázl se třemi kamarády, po více než 40 kilometrovém pěším pochodu sněhem z Eggernu do Slavonic. Grázl měl omrzliny na nohou a smrtelně unaveni se rozhodli zůstat přes noc u slavnického krejčího Václava Volkmera. Panští úředníci s vojáky však provedli u krejčího nenadálou prohlídku, při které byli jeho druhové Martin a Leopold Zach a František Svoboda zatčeni. Grázlovi se podařilo za dramatických okolností uprchnout a po dvoukilometrovém putování sněhem takřka bos, nalezl

útočiště v rasovně u Weigela ve Frates. Ten ho potom za pomoci jedné z jeho milých Tekly Svobodové, setry zatčeného Františka, na saních koňmi převezl do Kibitzhöfenu, kde byl tři týdny s omrzlinami upoután na lůžko. Když se vylízl z nejhoršího, pokračoval dále ve svých zlodějských nájezdech. Na jaře, na začátku května 1814 se s Jakubem Fährdingem a Martinem Fuchsem vloupali do několika domů ve Vranově nad Dyjí. Dalšími místy na českém a moravském pomezí, která poctil Grázl svou návštěvou a některá i opakovaně, jsou Košťálov u Starého Města, Písečné, Uherčice, Zvěrkovice, Slavonice, Vesce, Staré Hobzí, Stálky, Klášter u Nové Bystřice, Strmilov a další.

O charakteru Jana Jiřího Grázla, který se nezastavil před ničím, svědčí i následující případ. Společně opět s Jakubem Fährdingem se v noci na 13. května 1814 mezi 22 a 23 hodinou vloupali do fary v Matějovci u Českého Rudolce. Tip na vloupání jim podle jednoho z pramenů dala údajně jedna z jeho milenek Tekla Svobodová, která zde dříve u faráře sloužila. Když se farář Anselm Lamač probudil hlukem, oba lupiči se na něj vrhli a surově ho zbili. Fährding faráře držel, neustále ho bil a následně, aby nekřičel, mu držel na obličejí polštář. Grázl zatím prohledal faru a lupem se stal jeden dukát, kapesní hodinky, stříbrné lžíce, nože, vidličky, několik kusů šatů a potraviny. Tento případ je zmíněn i v jejich odsuzujícím rozsudku vídeňského vojenského soudu.

Josef Hruschka v jedné z pověstí uvádí, že se v Matějovci vyprávělo o Grázlovi, když se vloupal do Matějovské fary, že měl mít s sebou přítom koně s vozem, který měl přibité podkovy obráceně, aby ho nemohli pronásle-

Budova Matějovské fary dnes

dovat správným směrem po koňských stopách. Pár dní potom v noci se Grázl se svými druhy Fährdingem, Fuchsem, Danglem a Haidingerem vloupal ve Zwettlu do domu osamělé šedesátileté Anny Marie Schindlerové. Protože jim odmítla sdělit, kde má schované peníze, byla pravděpodobně ubita k smrti. Výsledek kořisti? Oblečení, 100 zlatých ve stříbrných mincích a 130 v bankovkách.

V září se jim podařilo zmocnit se jednoho z největších lupů. V Gross Sieghartsu na okrese Waidhofen an der Thaya u obchodníka Mathiase Loidolda odcizili velké množství zboží, zejména látek v hodnotě 5343 zlatých, které však prodali za zlomek hodnoty 600 zlatých překupníkovi. Při dalším vloupání do mlýna u Hardeggu se v přestřelce roztrhla Grázlovi v ruce bambitka a těžce zraněný Grázl se potom ukrýval v rasovně v Autendorfu u rodiny Hambergerových nedaleko Drosendorfu. Ze zranění se léčil téměř celý měsíc. Koncem listopadu Grázl s Fährdingem provedli poslední společný lup ve mlýně u Gross Weikersdorfu v hodnotě přes 2000 zlatých. Při převážení kořisti vozem s koňmi do Autendorfu k Hambergerovým byl jejich průjezd zjištěn a oznámen na panství v Drosendorfu. Během krátké doby byla v rasovně v Autendorfu provedena prohlídka, při které byl jeden z jeho nejvěrnějších druhů Jakub Fährding zatčen a uvězněn na zámku v Drosendorfu. Grázl unikl zatčení jen tak tak, když se měl na poslední chvíli ukrýt pod dřevěnou podlahou rasovny.

V prosinci Grázl v Jemnici u hodináře odcizil 11 kusů kapesních hodinek ve stříbře a zlatě v hodnotě 334 zlatých. Devět kousků prodal židovi Mauschelelovi, nájemci krčmy v Podlesí u Starého Města. Obdržel za ně 85 zlatých, jedny si ponechal pro sebe a jedny prodal pohodnému Eignerovi.

Na jaře roku 1815 se osamocený Grázl vydal jako potulný tovaryš do Prahy a zde se nechal 22. dubna naverbovat pod jménem Franz Eigner k vojsku, k 1. dělostřeleckému regimentu. Ve vojenském kabátku dlouho nevydržel, po šesti týdnech 4. června dezertoval a vrátil se na česko-moravsko-rakouské pomezí.

V listopadu 1815 byla po celých Čechách, Moravě a v Dolním Rakousku vyvěšena a vyhubována policejní vyhláška vrchního policejního ředitele Františka rytíře ze Sieberu se zatykačem na lupičského hejtmana a na hlavu loupežného vraha byla zvýšena odměna z 1000 zlatých (zatykač z 11. července 1815 pro Čechy, z 6. srpna 1815 pro Moravu) na 4000 zlatých za jeho dopadení a předání trestnímu soudu. V případě, že by ke Grázlovu dopadení přispěl jeho spolupachatel, měla mu připadnout polovina odměny a bylo mu zaručeno prominutí trestu. Pro případ, že by ho někdo ukryl, poskytl mu přístřeší a neoznámil to vrchnosti nebo mu jinak napomáhal, měl být potrestán třemi až pěti lety těžkého žaláře. Ten, kdo by při dopadení Grázla nepodpořil úřady, měl být potrestán jedním až dvěma roky vězení a tělesnými tresty. Za oznámení místa jeho pobytu, které povede k zatčení, byla vypsána odměna 500 zlatých. Vzhledem k tomu, že tehdy ještě neexistovaly jiné formy možné identifikace osoby Grázla tak jako dnes, byl k vyhlášení připojen jeho podrobný popis, který vycházel z výpovědí jeho již zadržených kompliců.

Mnoho z Grázlových kamarádů bylo již v této době zatčeno, včetně osob, které mu nejednou pravidelně poskytovali zázemí a přístřeší. Přispěly k tomu i pravidelné vrchností nařízené prohlídky v rasovnách, které byly častými úkryty Grázla i jeho společníků. Sám Grázl se necítil nikde bezpečně a přemísťoval se z jednoho místa na druhé. Řada lidí se již neodvážila Grázla ukrýt na delší dobu, množily se domovní prohlídky, hrozil jim vysoký trest a ve větší míře bylo nasazeno i vojsko, jako například 4. listopadu 1815, kdy 600 pěšáků a 200 mužů jízdní kavalérie prohledávalo lesy kolem Hollabrunnu. Úkryt loupežnického hejtmana se jim však vypátrat nepodařilo.

V tomto období, když si promrzlý Grázl se svým společníkem Mathiasem Danglem šel koupit kořalku, poznal ho hostinský v Brunnu an der Wild. Venku na ně čekal dav rozlícených lidí, kteří je chtěli zadržet a předat úřadům. Dangle byl shromážděnými lidmi opravdu chycen a zadržen, ale Grázlovi se podařilo jako již mnohokrát uprchnout a do večera se ukryl do sena v jedné stodole.

Značnou zásluhu na dopadení slavného raubíře měl až brněnský policejní ředitel von Okacz, který na něj připravil promyšlenou lest. Za tím účelem najal Davida Mayera z Prostějova a bývalou zlodějkou Terezu Penkhartovou z Klobouk u Brna. S vědomím soudního úředníka F. Schopfa byla do věznice v Drosendorfu, kde si trest odpykávala jedna z Grázlových milenek, osmnáctiletá Terezie Hambacherová, umístěna na její celu Penkhartová. Mayer pak zrežimoval zinscenovaný útěk obou žen z vězení, a tím si získal důvěru Grázlovy milenkou. Kalkuloval, že se tak rovnou dostane ke Grázlovi. Ten však byl velmi opatrný a svůj úkryt jen tak hned neprozradil.

Za pomoci Terezie a cestou dalších osob jako prostředníků navrhl Mayer Grázlovi, že mu pomůže dostat se i s milenkou do ciziny, do tehdy pruského Slezska. Grázl nakonec s tímto plánem souhlasil a s Mayerem se sešel 20. listopadu 1815 v rasovně v rakouském Dreichenu. Ještě v noci se vydali na cestu. Za dramatických okolností byl Grázl zatčen v hospodě v Mörtersdorfu u Hornu. Při zatýkání se loupežnický hejtman bránil, ale Mayerovi, kterému pomáhali další vesničané, se po velké rvačce podařilo Grázla přemoci, povalit a svázat. Potom byl zatčený lupič umístěn do zvláštní železné klece a převezen z Hornu do Vídně k soudu.

Vyšetřování zločinů Jana Jiřího Grázla a jeho kompliců, kterých bylo spácháno více než 200, trvalo řadu měsíců. Jenom protokol o výslechu Grázla čítal 568 stran. Během vyšetřování vyšlo najevo, že Grázl je rovněž vinen zběhnutím od 1. dělostřeleckého pluku v Praze. Vídeňský soud odsoudil v případě Grázla celkem 55 osob k trestům žaláře nebo k nuceným pracem v okovech. V případě vojenských desertérů, což se týkalo Grázla a jeho dalších šesti společníků, rozhodoval vojenský soud. Ten odsoudil tři z nich, a to sedmadvacetiletého Jana Jiřího Grázla zvaného také „Niklo“, osmadvacetiletého Jakuba

Grázl a jeho dva společníci odsouzení k trestu smrti oběšením na litografii z roku 1818.

Fährdinga zvaného „Gamsa“ a sedmadvacetiletého Ignáce Štangla zvaného „Krásný Nácek“ k trestu smrti oběšením. Další z nich byli odsouzeni k těžkému žaláři v okovech a nuceným pracem. Rozsudek vojenského soudu byl vtištěn v nákladu 15 000 výtisků. Nevšední podívané se zúčastnilo 60 000 zvědavých Vídeňáků. Posledními slovy Grázla, když byl vyveden na popraviště a uviděl přihlížející davy, byla údajně tato: „Ježíši, to je lidí!“ Exekuce byla vykonána v ranních hodinách 31. ledna 1818 na dvoře Rossauerských kasáren ve Vídni.

Otec Tomáš Grázl, který byl odsouzen k doživotnímu trestu těžkého žaláře s okovy na ruku i nohu za 121 zločinů, které mu byly připsány k tíži, přežil svého syna ve vězení na Špilberku o sedmáct let. Poslední dva roky ležel pouze na své cele ochrnutý na půl těla po mrtvici. Takový byl tedy konec proslulých loupežníků.

Podle jedné z pověstí se vypráví, že ve Stálkovském lese na jednom skalním převisem označeném místě, kamenné stěně u Bukového vrchu, má být ukrytý Grázlem zakopaný poklad. Toto tajemství měl Grázl svěřit před svou popravou spoluvězni, podle jiného znění z Českého Rudolce pocházejícímu vojákovvi, který u něho držel stráž. Přesto nebyl ještě tento poklad do dnešních dnů nalezen. Hrůzné činy Grázla a jeho bandy jsou dnes již zapomenuty, lidová nadávka „Ty grázle!“ je tu však dodnes.

Vladislav Sotona

Stodola u Majdy

Soukromý klub Potočná 12

tel.: 721 287 150

email: majkaa48@seznam.cz

Soukromý klub „Stodola u Majdy“
Potočná 12 (Číměř)

ZÁŘÍ 2023

23. 9. Koncert kapely **EPYDEMIE a HLUBOKÉ NEDOROZUMĚNÍ** (Týn nad Vltavou, Praha) – folk, folk-acoustic
30. 9. Koncert **ISARA a NAČAREJ** (Mladá Boleslav, Praha) – celt-folk-rock, world music-folk

ŘÍJEN 2023

7. 10. Koncert kapely **Robert KŘEŠŤAN a TRAPEŘI** (Brno) – folk, country
14. 10. Koncert kapely **STARÝ ŠEDIVÝ PSI** (Praha) – country
21. 10. Koncert kapely **ANTIKVARTET Dušana VANČURY a host NAPOŘÁD** (Jižní Čechy, Praha) – folk, spirituál, **od 19,00 hodin**
28. 10. Koncert kapely **POUTNÍCI** (Brno) – bluegrass

LISTOPAD 2023

4. 11. Koncert kapely **Ondra FENCL a HROMOSVOD** (Praha) – rock
11. 11. Koncert kapely **VEGET** (Praha) – bluegrass
18. 11. Koncert kapely **BÍLA NEMOC** (Praha) – rock
25. 11. Koncert kapely **Matěj PTASZEK a BUŽMA** – blues, folk

PROSINEC 2023

2. 12. Koncert kapely **DEVÍTKA** (Praha) – folk
9. 12. Koncert kapely **PŘELET M. S a FLASTR** (Blovce, Mladá Boleslav) – folk, bluegrass
16. 12. Koncert kapely **MODROTISK** (Praha) – bluegrass
31. 12. Koncert kapely **BOKOMARA a Petra „ŠANY“ ŠANCLOVÁ** (Kobeřice) – folk.
Následuje posezení s kytarou a vítání Nového roku.

Začátek produkce, pokud není uvedeno níže od 20,00 hodin.

KONTAKTNÍ INFORMACE

ČÍMĚŘSKO

informační list obce Číměř
s osadami - říjen 2023

vydává:

Obec Číměř, 378 32 Číměř 12
tel.: 384 388 808, info@obeccimer.cz
IČ: 00246450, DIČ: CZ00246450
www.obeccimer.cz

nápady, připomínky, příspěvky:

Mgr. Kristýna Hrdinková
tel.: 776 396 699

kristynahrdinkova@seznam.cz

vychází:

několikrát ročně
(toto číslo 2. 10. 2023)

cena: zdarma

evidenční číslo přidělené MK ČR:
MK ČR E 22156

použité fotografie:

archiv obce (není-li u fotografie
uvedeno jméno autora)

Obec Číměř, 378 32 Číměř 12

tel.: 384 388 808, www.obeccimer.cz

IČ: 00246450, DIČ: CZ00246450, ID

DS: 328ed26

Bankovní spojení: 603164389/0800

starosta:

Mgr. Radek Kněžínek

starosta@obeccimer.cz

účetní:

Bc. Markéta Sliacká, DiS.

info@obeccimer.cz

poplatky, evidence:

BBus Hana Králíková

poplatky@obeccimer.cz

Správa obecních lesů:

Ing. Jan Špulák

e-mail: hajny-robotko@email.cz

tel.: 724 524 546

Úřední hodiny:

Pondělí: 8,00-12,00 12,30-17,00

Úterý: 8,00-12,00 12,30-14,00

jen poplatky a evidence obyvatel

Středa: 8,00-12,00 12,30-17,00

Čtvrtek: 8,00-12,00 12,30-14,00

jen poplatky a evidence obyvatel

Pátek: není úřední den

Sběrný dvůr:

Provozní doba sběrného dvora:

Středa 15.00-17.00 h

Sobota 8.00-12.00 h

Leden a únor zavřeno, případně

po dohodě s Františkem Stašem,

tel.: 774 585 144

Obsluha ČOV v Číměři a v Sedle:

František Staš, tel.: 774 585 144

Obsluha vodovodů ve správě obce:

Václav Votava, tel.: 606 543 873